

پاسخنامه

دوازدهم انسانی

۳۰ آبان ماه ۱۴۰۴

بنیاد علمی آموزشی قلم چی (وقف عام)

دفتر مرکزی: خیابان انقلاب بین صبا و فلسطین پلاک ۹۲۳ - بنیاد علمی آموزشی قلم چی (وقف عام) ۶۴۶۳-۲۱۰

«تمام دارایی‌ها و درآمدهای بنیاد علمی آموزشی قلم چی وقف عام است بر گسترش دانش و آموزش»

فیلم تحلیل آموزشی آزمون امروز
برای مشاهده فیلم‌ها در سایت کانون، کد روبه‌رو
را با دوربین تلفن همراه خود اسکن کنید.

پدید آورندگان آزمون

طراحان به ترتیب حروف الفبا

نام درس	نام طراحان
ریاضی و آمار	محمد اسدی، محمد بحیرایی، محمد پردل نظامی، احمد حسن زاده فرد، رضا خانبابائی، پیمان طیار، علیرضا عابدی، هادی فولادی، فرشید گریبی، عباس مالکی، محمد نظامی
علوم و فنون ادبی	سید علیرضا احمدی، امیرحسین اشتری، محسن اصغری، عزیز الیاسی پور، سعید جعفری، رضا رنجبری، فرهاد علی نژاد، مهدی فروتن، فرهاد فروزان کیا، مجتبی فرهادی، الهام محمدی، یاسین مهدیان، هومن نمازی
جامعه‌شناسی	رائیا امیری، ریحانه امینی، آزیتا بیدقی، جواد جلیلیان، امیرحسین خزایی، مریم خسروی دهنوی، فاطمه رضائیان، یاسین ساعدی، سینا غلامی، مهرداد کریمی، سید آرش مرتضائی‌فر
روانشناسی	یاس فاطمه ابراهیمیان، حمیدرضا توکلی، محمد حبیبی، محمدعرفان فرهادی
عربی زبان قرآن	ولی برجی، ابوطالب درانی، محمد رضا سوری، امیرحسین شکوری، کامران عبداللهی، حمیدرضا قائدافینتی، مصطفی قدیمی فرد، مرتضی کاظم‌شیرودی، روح‌الله گلشن، سید محمدعلی مرتضوی
تاریخ و جغرافیا	فاطمه احمدی، علیرضا پدram، جواد جلیلیان، یاسین ساعدی، فاطمه عزیزی، آیدا فتاح‌زاده، فرزانه ناظمی
فلسفه و منطق	حسین آخوندی راهنماچی، جواد پاکدل، پرگل رحیمی، موسی سپاهی، حمید سودریان، فرهاد قاسمی نژاد، محمد قربانی، امیرمحمد قلعه‌گاهی، محمد کریمی نیا، علی معزی، فیروز نژادنجف
اقتصاد	نسرین جعفری، آفرین ساجدی، احسان عالی‌نژاد، مهدی کاردان، محمدحسین متولی، زهرا محمدی

گزینشگران و ویراستاران

نام درس	گزینشگر	مسئول درس	ویراستاران	مستندسازی
ریاضی و آمار	محمد بحیرایی	محمد بحیرایی	مهدی ملازمضائی عباس مالکی، امیر شریفی‌نسب	مسئول درس: الهه تهبازی ویراستار: مهسا محمدنیا، معصومه صنعت‌کار، سجاد سلیمی
علوم و فنون ادبی	سیدعلیرضا احمدی فرهاد علی نژاد	سیدعلیرضا احمدی فرهاد علی نژاد	زهرا توکلی	مسئول درس: فریا رفیعی ویراستار: محسن جمشیدی، مانده ملک، مهدی یعقوبیان
جامعه‌شناسی	سید آرش مرتضائی‌فر	سید آرش مرتضائی‌فر	مریم خسروی دهنوی نگین مرسلی	مسئول درس: سجاد حقیقی‌پور ویراستار: سیدمجتبی رضا زاده، علی ابراهیمی آرانی، امیررضا علیزاده
روانشناسی	محمد حبیبی	محمد حبیبی	علیکا ذاکری سینا غلامی، ایلیا قنبری	مسئول درس: محمدصدرا پنجه‌پور ویراستار: مریم عابدی
عربی زبان قرآن	احسان کلاته‌عربی	سید محمدعلی مرتضوی	درویشعلی ابراهیمی	مسئول درس: لیلا ایزدی ویراستار: مسلم احمدنژاد، محسن جمشیدی، امیررضا علیزاده
تاریخ و جغرافیا	محمد مهدی یعقوبی	محمد مهدی یعقوبی	فاطمه عزیزی، تابان صیقلی علیرضا سالمی	مسئول درس: محمدصدرا پنجه‌پور ویراستار: یحیی بلوچی، مصطفی وکالتی
فلسفه و منطق	سیده سمیرا معروف	فرهاد علی نژاد	امیرمحمد قلعه‌گاهی ایمان کلاته‌عربی	مسئول درس: سوگند بیگلری ویراستار: علی بدری، محمدحسین صادق‌پور
اقتصاد	مهدی ضیائی	سارا شریفی	سینا غلامی نگین مرسلی	مسئول درس: سجاد حقیقی‌پور ویراستار: سیدمجتبی رضا زاده، امیررضا علیزاده، علی ابراهیمی آرانی

گروه فنی و تولید

مدیر گروه	سید محمدعلی مرتضوی
مسئول دفترچه	فاطمه منصورخاکی
گروه مستندسازی	مدیر: محیا اصغری، مسئول دفترچه: لیلا ایزدی
حروفچین و صفحه‌آرا	مهشید ابوالحسنی
ناظر چاپ	حمید عباسی

سؤالاتی که با نشانگر مشخص شده‌اند، مشابه سؤالات امتحانات نهایی هستند. با تمرین این دسته از سؤالات می‌توانید در امتحانات نهایی عملکرد بهتری داشته باشید.

ریاضی و آمار (۳)

۱- گزینه «۴»

(معمد نظایی)

گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

گزینه «۱»: پس از ارتکاب خطا با بررسی دقیق می‌توانیم خطاها را تصحیح کنیم.

گزینه «۲»: تفسیر و نتیجه‌گیری از داده‌ها مربوط به گام پنجم است.

گزینه «۳»: برای توصیف داده‌های کیفی، گزارش درصد همیشه باید همراه با گزارش تعداد باشد.

گزینه «۴»: درست است.

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، صفحه‌های ۳۲ و ۳۷)

۲- گزینه «۳»

(عباس مالکی)

الف) روش نمونه‌گیری در مرحله طرح و برنامه‌ریزی و نمونه‌گیری در مرحله گردآوری داده انجام می‌شود.

ب) ارائه نمودارها در مرحله چهارم تحلیل داده‌ها انجام می‌شود.

ج) سازمان‌دهی داده در گام گردآوری داده و مرتب کردن داده‌ها در گام تحلیل داده انجام می‌شود.

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، متن کتاب درسی، صفحه‌های ۳۳ و ۳۶)

۳- گزینه «۲»

(معمد استی)

با توجه به گام‌های چرخه آماری داریم:

الف) طرح یک پرسش دقیق و شفاف $\xleftarrow{\text{گام ۱}}$ بیان مسئله

ب) طراحی پرسشنامه و انتخاب روش جمع‌آوری داده‌ها $\xleftarrow{\text{گام ۲}}$ طرح و برنامه‌ریزی

پ) وارد کردن پاسخ‌ها در جدول $\xleftarrow{\text{گام ۳}}$ گردآوری و پاک‌سازی داده
بنابراین پاسخ صحیح گزینه «۲» است.

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، متن کتاب درسی، صفحه‌های ۳۱ و ۳۷)

۴- گزینه «۳»

(معمد حسن زاده‌فرد)

با توجه به افزایش یک واحدی هر داده نسبت به داده قبل و تعداد داده‌ها (فرد)، جمله میانی مرتب شده همان میانگین یا $\bar{x}$ است.

$$a, a+1, \frac{a+2}{2}, a+3, a+4$$

از راه فرمول هم قابل محاسبه است.

$$\bar{x} = \frac{(a) + (a+1) + (a+2) + (a+3) + (a+4)}{5}$$

$$= \frac{5a+10}{5} = a+2 \text{ و } \bar{x} = 20 = a+2$$

$$a = 20 - 2 = 18$$

$$\sigma^2 = \frac{(x_1 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n}$$

$$= \frac{4+1+0+1+4}{5} = 2 \Rightarrow \sigma = \sqrt{2}$$

$$b = \bar{x} + \sigma$$

طبق مفهوم نمودار

$$b = 20 + \sqrt{2}$$

$$a - b = 18 - 20 - \sqrt{2} = -2 - \sqrt{2}$$

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، صفحه‌های ۳۵ و ۳۶)

۵- گزینه «۱»

(هاری فولادی)

می‌توانیم طول میله در نمودارهای داده‌شده برابر انحراف معیار است. بنابراین نمودار (الف) انحراف معیار بزرگتری دارد و هر چه انحراف معیار بزرگ باشد، بدین معنی است که داده‌ها با هم اختلاف بیشتری دارند و احتمال وجود داده دورافتاده بیشتر است. بنابراین نمودار (الف) نیاز به نمودار جعبه‌ای دارد.

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، صفحه‌های ۳۵ و ۳۶)

۶- گزینه «۲»

(معمد بهیرایی)

موارد (الف) و (ب) درست هستند.

در مورد (ج) می‌توان از دو رقم آخر کدپستی استفاده کرد تا از وجود همه اقشار خانواده‌ها از همه مناطق شهری باشیم.

در استفاده از دو رقم اول کدپستی، برخی مناطق فقط مورد بررسی قرار می‌گیرند. استفاده از دو رقم اول کدپستی به خاطر اینکه در مناطق شهری یکسان دو رقم اول کدپستی یکسان است، معیار مناسبی برای انتخاب نمونه نیست و به جای آن می‌توان از دو رقم آخر کدپستی استفاده کرد.

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، صفحه‌های ۳۲ و ۳۳)

۷- گزینه «۴»

(معمد بهیرایی)

با توجه به توزیع داده‌ها و نداشتن داده دورافتاده در متغیر سن از میانگین و انحراف معیار استفاده می‌کنیم.

اما در متغیر نمره ریاضی داده دورافتاده داریم و به همین دلیل از میانه و دامنه میان چارگی استفاده می‌کنیم.

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، متن کتاب درسی، صفحه‌های ۳۶ و ۳۵)

۸- گزینه «۱»

(معمد بهیرایی)

برای انتخاب نمونه می‌توان به $\binom{80}{20}$ روش نمونه را انتخاب کرد از طرفی داریم:

$$C(80, 20) = \binom{80}{20} = \binom{80}{60}$$

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، صفحه ۳۷)

۹- گزینه «۱»

(کتاب آبی پیمانه‌ای)

چون داده‌ها مرتب‌شده هستند، پس داده وسط یعنی a میانه است. بنابراین میانگین داده‌ها برابر با a است. رابطه میانگین را می‌نویسیم:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع داده‌ها}}{\text{تعداد داده‌ها}} \Rightarrow a = \frac{2+5+a+11+13}{5}$$

$$\Rightarrow 5a = a+22 \Rightarrow 4a = 22 \Rightarrow a = 8$$

پس داده‌ها ۲، ۵، ۸، ۱۱، ۱۳ هستند که میانگین آن‌ها ۸ است. انحراف معیار آن‌ها را حساب می‌کنیم:

$$\sigma = \sqrt{\frac{(2-8)^2 + (5-8)^2 + (8-8)^2 + (11-8)^2 + (13-8)^2}{5}}$$

(پهتان طیار)

۱۴- گزینه «۴»

$$\begin{cases} \text{فرض اول } a=1 \\ \text{فرض دوم } a=2 \\ \text{فرض سوم } a=3 \end{cases} \Rightarrow \{1,2,3\} = \{1,2,a\} = \text{دامنه}$$

گزینه «۲» $\xrightarrow{a=1} \{5,5,2\} = \{5,2\}$ برد

گزینه «۳» $\xrightarrow{a=2} \{5,5,2\} = \{5,10,5\}$ برد

گزینه «۱» $\xrightarrow{a=3} \{5,5,2\} = \{5,15,8\}$ برد

پس تنها گزینه‌ای که نمی‌تواند باشد، فقط گزینه «۴» خواهد بود.

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه‌های ۵۵ و ۵۰)

(معمد نظامی)

۱۵- گزینه «۴»

با توجه به این‌که در زوج مرتبه‌های $(1, -6)$ و $(1, 2m^2 - 7m)$ مؤلفه‌های اول یکسانند، برای این‌که f تابع باشد مؤلفه‌های دوم این زوج مرتبه‌ها هم باید برابر باشند، پس:

$$2m^2 - 7m = -6 \Rightarrow 2m^2 - 7m + 6 = 0$$

$$\Rightarrow \Delta = 49 - 4(2)(6) = 1 \Rightarrow \begin{cases} m = \frac{7+\sqrt{1}}{4} = 2 \in \mathbb{Z} \text{ ق ق} \\ m = \frac{7-\sqrt{1}}{4} = \frac{3}{2} \notin \mathbb{Z} \text{ غ ق} \end{cases}$$

مقدار $m=2$ را در f قرار می‌دهیم:

$$f = \{(\underbrace{2, 2n^2 + n}_{\text{مؤلفه اول‌ها برابرند}}), (2, 2), (1, -6)\}$$

مطابق توضیحات بالا دو زوج مرتب با مؤلفه‌های اول برابر، مؤلفه دوم‌های برابر داریم:

$$2n^2 + n = 2 \Rightarrow 2n^2 + n - 2 = 0 \Rightarrow \begin{cases} n = 1 \in \mathbb{Z} \text{ ق ق} \\ n = -\frac{2}{2} \notin \mathbb{Z} \text{ غ ق} \end{cases}$$

$$m^2 + n^2 = (2)^2 + (1)^2 = 5$$

تک: در یک معادله درجه دوم به فرم $ax^2 + bx + c = 0$ اگر $a+b+c=0$ ریشه‌ها عبارتند از:

$$\begin{cases} x_1 = 1 \\ x_2 = \frac{c}{a} \end{cases}$$

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه‌های ۴۶ و ۴۹)

(غرشید گریبی)

۱۶- گزینه «۴»

$$(a, 4a^2) = (a, 4a-1) \Rightarrow 4a^2 = 4a-1$$

$$\Rightarrow (2a-1)^2 = 0 \Rightarrow a = \frac{1}{2}$$

$$(a^2 + b, 4a-1) = (a^2 + b, 2b) \Rightarrow 4a-1 = 2b = 1 \Rightarrow b = \frac{1}{2}$$

$$(b+c, 4a^2) = (b+c, c^2) \Rightarrow 4a^2 = c^2$$

$$\Rightarrow c^2 = 1 \Rightarrow \begin{cases} c = 1 \\ c = -1 \end{cases}$$

$$c = 1 \Rightarrow b+c = \frac{1}{2} + 1 = \frac{3}{2} \Rightarrow (\frac{3}{2}, 1) \neq (\frac{1}{2}, 2)$$

تابع نیست

$$\Rightarrow \sigma = \sqrt{\frac{25+9+0+9+25}{5}} \Rightarrow \sigma = \sqrt{\frac{68}{5}} = \sqrt{13.6}$$

پس مقدار b بر روی نمودار برابر با $\bar{x} + \sigma = 8 + \sqrt{13.6}$ است.

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، صفحه ۳۵)

۱۰- گزینه «۴»

(کتاب آبی پهتانه‌ای)

اطلاعات ارائه‌شده در صورت سؤال، برای بررسی عملکرد مدرسه‌ها کافی نیست و باید تعداد دانش‌آموزان قبول شده در سال ۹۹ در هر دو مدرسه گزارش شود تا بتوانیم مقایسه کنیم.

توجه کنید که بیشتر بودن درصد افزایش قبولی‌ها در مدرسه A، الزاماً به معنی عملکرد بهتر مدرسه A نیست. برای مثال اگر تعداد قبولی‌های مدرسه A در سال ۹۹، دو نفر و در سال ۱۴۰۰، سه نفر شود، در نتیجه ۵۰٪ آمار قبولی‌ها بیشتر شده است. در مقابل، اگر تعداد قبولی‌های مدرسه B در سال ۹۹، ۳۰ نفر بوده و در سال ۱۴۰۰ به عدد ۳۶ برسد، در این صورت آمار قبولی‌ها ۲۰ درصد افزایش می‌یابد. بدیهی است که در این سناریو، عملکرد مدرسه B بهتر بوده است.

(ریاضی و آمار (۳)، آمار و احتمال، صفحه ۳۷)

ریاضی و آمار (۱)

۱۱- گزینه «۴»

بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: متغیر S تابعی است برحسب شعاع دایره

گزینه «۲»: محیط دایره تابعی است برحسب شعاع دایره $2\pi r = \text{محیط}$

گزینه «۳»: متغیر r مستقل است و S وابسته به متغیر r می‌باشد.

گزینه «۴»: مقدار $\pi = \frac{\text{محیط}}{\text{قطر}}$ و یک عدد ثابت است.

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه‌های ۴۰ و ۴۳)

۱۲- گزینه «۴»

(علیرضا عبیدی)

در گزینه «۴» هر چند دو مؤلفه $\sqrt{4}$ و ۲ برابرند، اما مؤلفه دوم آن‌ها (۶) نیز با هم برابرند. لذا یک عضو در مجموعه تکرار می‌شود که باید حذف شود. پس این رابطه یک تابع است.

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه‌های ۴۰ و ۴۹)

۱۳- گزینه «۴»

(معمد پرزل نظامی)

می‌دانیم برد تابع خروجی تابع است. پس ما باید به دنبال ورودی‌های تابع باشیم.

$$f(x) = 2x + 5 = 0 \Rightarrow 2x = -5 \Rightarrow x = -\frac{5}{2}$$

$$f(x) = 2x + 5 = 2 \Rightarrow 2x = -3 \Rightarrow x = -\frac{3}{2}$$

$$f(x) = 2x + 5 = 8 \Rightarrow 2x = 3 \Rightarrow x = \frac{3}{2}$$

$$A = \{-\frac{5}{2}, -\frac{3}{2}, \frac{3}{2}\}$$

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه‌های ۵۰ و ۴۲)

۱۹- گزینه ۳: کتاب آبی پنهانه‌ای - کنگور سراسری ۱۴۰۱ - نوبت اول ری ماه
تعداد کالا را x و هزینه تولید را y در نظر می‌گیریم. طبق فرض اگر تعداد کالا $x=20$ باشد، هزینه $y=850$ و اگر تعداد کالا $x=25$ باشد، هزینه $y=1000$ است. بنابراین دو نقطه $(20, 850)$ و $(25, 1000)$ را داریم. معادله خط گذرنده از این دو نقطه را به دست می‌آوریم:

$$m = \frac{y_2 - y_1}{x_2 - x_1} = \frac{1000 - 850}{25 - 20} = \frac{150}{5} = 30$$

$$y - y_1 = m(x - x_1) \Rightarrow y - 850 = 30(x - 20)$$

$$\Rightarrow y - 850 = 30x - 600 \Rightarrow y = 30x + 250$$

بنابراین تابع هزینه برابر با $C(x) = 30x + 250$ است. از طرفی شرکت هر کالا را ۵۵ تومان می‌فروشد پس تابع درآمد برابر با $R(x) = 55x$ است. تابع سود برابر است با:

$$P(x) = R(x) - C(x) \Rightarrow \text{هزینه} - \text{درآمد} = \text{سود}$$

$$\Rightarrow P(x) = 55x - (30x + 250) = 25x - 250$$

حال تعداد کالایی را می‌یابیم که به ازای آن، سود صفر می‌شود:

$$P(x) = 0 \Rightarrow 25x - 250 = 0 \Rightarrow 25x = 250 \Rightarrow x = 10$$

بنابراین به ازای فروش ۱۰ کالا، سود صفر می‌شود، پس با فروش ۱۱ کالا سوددهی آغاز خواهد شد.

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه ۶۲)

۲۰- گزینه ۲: کتاب آبی پنهانه‌ای - کنگور سراسری ۱۴۰۱ - نوبت دوم تیرماه
طول مستطیل را x و عرض آن را y در نظر می‌گیریم. محیط مستطیل ۳۰ متر است، پس داریم:

$$2(x + y) = 30 \Rightarrow \text{محیط} = 2(\text{عرض} + \text{طول})$$

$$\Rightarrow x + y = 15 \Rightarrow y = 15 - x$$

راه حل اول: مساحت مستطیل برابر است با:

$$S = xy \Rightarrow \text{مساحت} = \text{طول} \times \text{عرض}$$

$$\xrightarrow{y=15-x} S = x(15-x) = -x^2 + 15x$$

ماکزیمم مقدار S برابر با عرض رأس سهمی است، بنابراین:

$$S_{\max} = -\frac{\Delta}{4a} = -\frac{15^2 - 4(-1)(0)}{4(-1)} = \frac{15^2}{4} = \frac{225}{4} = 56.25$$

راه حل دوم: طبق نکته درس، با توجه به اینکه مجموع طول و عرض برابر با $x + y = 15$ است، زمانی مساحت $S = xy$ ماکزیمم می‌شود که دو مقدار با هم برابر و هر کدام نصف مقدار ثابت باشند:

$$x = y = \frac{15}{2}$$

$$\xrightarrow{S=xy} S_{\max} = \frac{15}{2} \times \frac{15}{2} = \frac{225}{4} = 56.25$$

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه ۷۰)

$$c = -1 \Rightarrow b + c = \frac{1}{2} - 1 = -\frac{1}{2}$$

$$\Rightarrow c = -1 \text{ قی}$$

$$f = \left\{ \left(\frac{1}{2}, 1 \right), \left(\frac{3}{4}, 1 \right), \left(-\frac{1}{2}, 1 \right), \left(\frac{3}{4}, 2 \right) \right\}$$

$$Rf = \{1, 2\} \Rightarrow 1 + 2 = 3$$

$$Df = \left\{ \frac{1}{2}, \frac{3}{4}, \frac{3}{4}, \frac{3}{4} \right\} \Rightarrow \frac{1}{2} + \frac{3}{4} + \frac{3}{4} + \frac{3}{4} = \frac{9}{4}$$

$$3 - \frac{9}{4} = \frac{3}{4}$$

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه‌های ۵۵ و ۵۵)

۱۷- گزینه ۳: (غیرشماره)

با توجه به شکل داده‌شده می‌توان گفت که دهانه سهمی رو به پایین است، بنابراین ضریب x^2 باید منفی باشد. (رد گزینه ۴). از طرفی، عرض از مبدأ سهمی نیز منفی است، لذا در معادله سهمی $y = ax^2 + bx + c$ ، عدد ثابت c باید منفی باشد و همچنین نمودار سهمی محور x ها را در دو نقطه قطع کرده است. بنابراین در معادله برخورد سهمی با محور $y=0$ ، $\Delta > 0$ است، حال به بررسی شرط $\Delta > 0$ در سایر گزینه‌ها می‌پردازیم:

$$y = -x^2 + 2x - 1 \Rightarrow \Delta = (2)^2 - 4(-1)(-1) = 4 - 4 = 0$$

گزینه ۲:

$$y = -\frac{1}{2}x^2 + x - 2 \Rightarrow \Delta = (1)^2 - 4\left(-\frac{1}{2}\right)(-2) = 1 - 4 = -3$$

گزینه ۳:

$$y = -\frac{2}{3}x^2 + 2x - 1 \Rightarrow \Delta = (2)^2 - 4\left(-\frac{2}{3}\right)(-1) = 4 - \frac{8}{3} = \frac{4}{3}$$

فقط در معادله موجود در گزینه ۳، $\Delta > 0$ بوده و همین گزینه صحیح است.

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه‌های ۶۳ و ۷۰)

۱۸- گزینه ۲: (رقعا قانیانی)

معادله محور تقارن سهمی $y = -x^2 + bx + 1$ را می‌نویسیم.

$$x_s = -\frac{b}{2a} = -\frac{b}{2(-1)} \Rightarrow x_s = \frac{b}{2}$$

چون محور تقارن از ناحیه سوم محور مختصات عبور می‌کند، پس $\frac{b}{2}$ منفی و در نتیجه $b < 0$ است.

$$y = 5 \Rightarrow y_s = 5 \Rightarrow -\frac{\Delta}{4a} = 5$$

$$\frac{-(b^2 - 4ac)}{4a} = 5 \Rightarrow \frac{-(b^2 - 4(-1)(1))}{4(-1)} = 5$$

$$\frac{-(b^2 + 4)}{-4} = 5 \Rightarrow b^2 + 4 = 20$$

$$b^2 = 16 \Rightarrow \begin{cases} b = 4 \text{ قی} \\ b = -4 \text{ قی} \end{cases}$$

چون $b < 0$ است.

(ریاضی و آمار (۱)، تابع، صفحه‌های ۶۳ و ۷۰)

علوم و فنون ادبی (۳) و (۱)

۲۱- گزینه «۳»

(قهرمان علی نژاد)

کشف الاسرار و عدالابرار: از نمونه‌های نثر موزون که ابوالفضل میبیدی آن را تحت تأثیر خواجه عبدالله انصاری نوشت. کلیله و دمنه: نخستین نمونه نثر فنی که ابوالمعالی نصرالله متشی در سال ۵۳۶ هجری قمری به نگارش درآورد.

(علوم و فنون ادبی (۱)، تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی، صفحه‌های ۸۳ و ۸۴)

۲۲- گزینه «۲»

(عزیز الیاسی‌پور)

ب) علاقه شاعران به سرودن غزل فراوان است. در این دوره، اتوری و هم‌سبکان او در آوردن مضامین دقیق در غزل بسیار کوشیدند. ج) ناصر خسرو جزء شعرای آذربایجانی نیست.

(علوم و فنون ادبی (۱)، سبک‌شناسی و تاریخ ادبیات، صفحه‌های ۸۱ و ۸۲)

۲۳- گزینه «۱»

(سید بهمنی)

تشریح گزینه‌های نادرست:

گزینه «۲»: سید اشرف‌الدین عیلاتی از شاعران سنت‌گرای این دوره نبود. گزینه «۳»: عبارات‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی‌های بی‌جا در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهشی آشکار می‌یابد.

گزینه «۴»: شاعرانی که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند، به قالب‌هایی مثل مستزاد و چهارپاره رغبت بیشتری داشتند.

(علوم و فنون ادبی (۳)، سبک‌شناسی، صفحه‌های ۶۲، ۶۳ و ۶۴، مشابیه کتاب پرگار علوم و فنون ادبی)

۲۴- گزینه «۲»

(امین غرامزی)

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه «۱»: نثر در دوران مشروطه با هدف تأثیر بر عامه مردم گسترش یافت. گزینه «۳»: در نثر این دوره واژه‌ها و ترکیب‌های عربی ناآشنا کمتر می‌شود. گزینه «۴»: اکثراً نویسندگان این دوره داستان را مطابق ذوق عامه مردم می‌نوشتند.

(علوم و فنون ادبی (۳)، سبک‌شناسی، صفحه‌های ۶۵ و ۶۶)

۲۵- گزینه «۲»

(الهام معیری)

شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری عبارت‌اند از: آزادی، وطن، قانون، تعلیم و تربیت جدید، توجه به مردم، دانش‌ها و فنون نوین. در این سؤال، ابیات «الف، د، هـ» به شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری اشاره می‌کنند.

الف) به ارزش آزادی در مفهوم مدرن آن اشاره می‌کند.

د) به تعلیم و تربیت ملت اشاره می‌کند.

هـ) اشاره به سعادت بشر می‌کند و کسانی را که در این راه کار می‌کنند می‌ستاید، بنابراین می‌توان آن را ذیل درون‌مایه «توجه به مردم» قرار داد.

(علوم و فنون ادبی (۳)، سبک‌شناسی و مفهوم، صفحه‌های ۴۴ و ۴۵)

۲۶- گزینه «۳»

(معین امیری)

ابیات گزینه‌های ۱ و ۲ و ۴ در سبک خراسانی سروده شده‌اند، اما در بیت گزینه «۳» به دلیل استفاده زیاد از واژگان عربی (بشر، ماورا، بصر، جلال، مننها و جمال) ویژگی سبک عراقی مشهود است.

ویژگی‌های سبک خراسانی در ابیات دیگر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: استفاده از دو نشانه (حرف اضافه) برای یک مثنوی به

(بدین پرده اندر)

گزینه «۲»: کهنه و مهجور بودن بعضی از لغات (گسارنده: توشاننده، ساقی)

گزینه «۴»: سادگی زبان شعر و کمبود لغات عربی و بیگانه

(علوم و فنون ادبی (۱)، سبک‌شناسی، ترکیبی)

۲۷- گزینه «۴»

(قهرمان خروزان‌کیا)

تشریح گزینه‌ها:

گزینه «۱»: قانون‌خواهی از درون‌مایه‌های اصلی شعر در این عصر است، اما کلمه «قانون» در بیت نخست این گزینه به معنی ساز و ابزار موسیقی و در بیت دوم اشاره به کتاب مشهور ابوعلی سینا دارد.

گزینه «۲»: وطن‌خواهی (در معنای امروزی آن) از درون‌مایه‌های اصلی شعر در این عصر است. «وطن» در بیت نخست این گزینه به مفهوم امروزی آن به کار رفته است، اما در بیت دوم در معنای «زادگاه» به مفهوم کلاسیک آن است و به طریق استعاری شاید به جهان روح و عالم ملکوت اشاره داشته باشد؛ یعنی شاعر وطن واقعی را عالم غیرمادی می‌داند.

گزینه «۳»: «وطن» در بیت نخست این گزینه به مفهوم امروزی و در بیت دوم در معنای «زادگاه» به مفهوم کلاسیک آن است.

گزینه «۴»: «قانون» در هر دو بیت این گزینه به مفهوم امروزی آن (قانون‌مداری در سطح جامعه و حکومت) است. بنابراین همین گزینه جواب سؤال است.

(علوم و فنون ادبی (۳)، سبک‌شناسی و مفهوم، صفحه ۶۴)

۲۸- گزینه «۴»

(معین امیری)

این متن مربوط به نثر دوره سامانی است و از ویژگی‌های نثر آن دوران ازجمله تکرار فعل (کرده بود) و ایجاز و اختصار لفظی و معنایی برخوردار است. عبارت از ترجمه تفسیر طبری انتخاب شده است.

ویژگی‌های نثر قرن‌های پنجم و ششم در تمام عبارات دیگر گزینه‌ها دیده می‌شود. متن هر سه گزینه دیگر از ترجمه کلیله و دمنه انتخاب شده است که مربوط به سده ششم است.

ویژگی‌های بارز نثر سده پنجم و ششم در دیگر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: حذف افعال به قرینه (است) - استفاده از ترکیبات دشوار

گزینه «۲»: حذف افعال به قرینه (است) - کاربرد آیات، احادیث و اشعار در متن

گزینه «۳»: استفاده از ترکیبات دشوار - آوردن مترادف‌ها و توصیف‌های فراوان

(علوم و فنون ادبی (۱)، سبک‌شناسی، ترکیبی)

۲۹- گزینه «۱»

(هومن تهازی)

بیت این گزینه به مردم توجه دارد و از ظلم استعمارگران بیگانه به مردم گلّه‌مند است؛ در گزینه‌های «۲» و «۳» منظور از آزادی مفهوم مدرن آن و مصادف با دموکراسی غربی نیست؛ در هر دو بیت «آزاد» بودن سرو به معنای رهایی او از تعلقات است و «آزادی» بیشتر معنایی غنایی دارد، نه معنایی سیاسی. در گزینه «۴» نیز واژه «کارگر» معادل معنی «مؤثر» است.

(علوم و فنون ادبی (۳)، سبک‌شناسی، صفحه‌های ۴۴ و ۴۵)

۳۰- گزینه «۱»

(سید علیرضا مهدی)

الف) «جل» استعاره مضرجه (آشکار) از چهره و «سنبل» استعاره آشکار از مو ب) «سبو» مجاز از شراب

ج) «گریبان سخن» استعاره مکنیه (پنهان) دارد و اضافه استعاری است.
 د) «ولی» یک بار در معنای سرپرست و بار دیگر در معنای حرف ربط همپایه ساز است. (- اما)
تشریح سایر گزینه‌ها:
 گزینه «۲»: «ج» جناس ندارد.
 گزینه «۳»: «الف» مجاز ندارد.
 گزینه «۴»: «د» مجاز ندارد.

(علوم و فنون ادبی، بیان و بدیع)

۳۱- گزینه «۴»

(سید علیرضا احمدی)

در مصراع دوم «یاقوت» استعاره مصرحه از «اشک» است.
 معنای بیت: آن لب مانند شراب تو، شکر است یا قوت و غذای روح و روان است؟ چرا که از آن لب، چشم بنده مانند چشمه یاقوت روان پر از اشک است.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: «لب» به «شکر»، «یاقوت» و «می» تشبیه شده است و «چشم» به «چشمه» مانند شده است. در گروه اسمی «چشمه یاقوت روان» نیز «یاقوت روان» به «چشمه» تشبیه شده است. تمامی تشبیه‌ها از نوع فشرده (بلیغ) هستند. به جز تشبیه «لب میگون» که دارای ادات تشبیه است و تشبیه گسترده شمرده می‌شود.

گزینه «۲»: «یا + قوت» در مصراع اول با «یاقوت» در مصراع دوم و هم چنین «روان» به معنای روح و مصراع اول با «روان» در معنای جاری در مصراع دوم جناس همان است.

گزینه «۳»: «چشم» و «چشمه» جناس ناقص افزایشی دارند.

(علوم و فنون ادبی، بیان و بدیع)

۳۲- گزینه «۳»

(سید علیرضا احمدی)

واژه «بت» و «هبت» استعاره از یار است. قافیه شدن این دو واژه باوجود تفاوت در مصوت کوتاه پیش از حرف روی، به علت وجود حروف الخاقی درست است.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: «هشکیز» و «شهدخیز» در معنای خود آمده‌اند و فاقد استعاره مصرحه هستند. معنای بیت: به خاطر موهای مشکبیز (خوشبو) یار، عبیر ارزان شده است. شکر، قریان لب شیرین و شهدخیز یار شود.

گزینه «۲»: «شاه» معنای حقیقی دارد و فاقد استعاره است، ولی «ماه» استعاره از یار (در اینجا شیرین بانوی ارمنی) است.

گزینه «۴»: «آن گل اتمام» فاقد استعاره است، چراکه این واژه صفت است.

(علوم و فنون ادبی، بیان)

۳۳- گزینه «۴»

(سید علیرضا احمدی)

«گل» استعاره از هر آنچه مطلوب است ← اگر شعر را در نوع غنایی - عاشقانه تحلیل کنیم «گل» می‌تواند استعاره از یار باشد و «خار» استعاره از موانع و مشکلات (یا حتی رقیب) در نظر گرفته شود.

تشریح سایر ابیات:

گزینه «۱»: معنای بیت: گل نرگس اگر قطره‌ای از جام محبت او بنوشد، از روی خواب‌آلودگی و خماری دست به چشم خود می‌مالد. (تشبیه مرجع و استعاره مکنیه)

گزینه «۲»: معنای بیت: ای گل تو چه آسیبی هستی که با خون بلبلان، از همان ابتدا که در گهواره غنچه بودی دست در نگارگری داشتی. (تشخیص)

گزینه «۳»: معنای بیت: گرد یشمی گوهر را گران بها می‌کند، ای [یار] سنگدل از [عاشق] خاکسار دست مشوی. «سنگدل» و «خاکسار» صفت هستند و استعاره نمی‌سازند. مقوله صفت جانشین اسم و استعاره را خلط نکنید! اگر صفتی به جای موصوف خود بیاید استعاره نمی‌سازد. مثلاً اگر بگوییم «زیبا آمد» و منظوران از «زیبا» یار زیبا باشد در این حالت صفت جانشین اسم داریم؛ نه استعاره

(علوم و فنون ادبی، بیان)

۳۴- گزینه «۱»

(الهام معموری)

ج) جناس: خس و کس

الف) استعاره پنهان (مکنیه): «سایه‌ناختن شوق» استعاره مکنیه یا استعاره پنهان د) مجاز به علاقه شباهت همان «استعاره مصرحه» است. «سپی سرو روان» استعاره از «معشوق»

ب) «سر» در مصراع اول مجاز از «وجود» و «سر» در مصراع دوم مجاز از «قدیسه» (علوم و فنون ادبی، بیان)

۳۵- گزینه «۳»

(رضا زهیری)

«فتاب» در این بیت، مجاز از خورشید است و مقصود شاعر همان خورشید آسمان است که غروب می‌کند.

تکلیف: توجه داشته باشید که در آزمون سراسری تاکنون، مجاز به علاقه شباهت صرفاً در زمره استعاره مصرحه مورد توجه قرار گرفته است؛ بنابراین از نگاه طرح سؤال، این نوع مجاز را نباید به عنوان آرایه «مجاز» شناسایی و معرفی کرد.

در گزینه «۱»، تعبیر «گنبد کبود» استعاره مصرحه از «آسمان» است. / در گزینه «۴» نیز واژه «بام» استعاره مصرحه از «آسمان» محسوب می‌شود. همچنین واژگان «زمین»، «جهان»، «خانه»، «دل» و «بر» همگی در معنای حقیقی و رایج خود به کار رفته‌اند و فاقد بار مجازی‌اند.

تکلیف: تفاوت معنای حقیقی و مجازی واژه: «معنای حقیقی» آن معنای اصلی و نخستین واژه است؛ همان معنایی که به محض شنیدن یا دیدن کلمه، بی‌درنگ به ذهن می‌آید، اما «معنای مجازی» هنگامی پدید می‌آید که واژه در معنایی جز معنای اصلی و رایج خود به کار رود؛ یعنی کلمه از قلمرو معنای نخستین خود عبور کند و در جایگاه تازه‌ای بنشیند. برای نمونه: وقتی می‌گوییم: «علی در حال خرید نان است»، نخستین چیزی که در ذهن تداعی می‌شود، همان «خوراکی خمیر آرد گندم یا جو که در تنور یا فر پخته می‌شود» می‌باشد. این معنا، حقیقی است. اما اگر بگوییم: «برای اندکی نان، خودش را به آب و آتش می‌زند»، دیگر مقصود نان خوراکی نیست، بلکه «جان» به معنای رزق و روزی و مایه معاش به کار رفته است. در اینجا واژه در معنای غیرحقیقی خود نشسته و این کاربرد را مجازی می‌نامند.

(علوم و فنون ادبی، بیان)

۳۶- گزینه «۲»

(هومن تعازی)

بررسی ابیات:

گزینه «۱»: «هزار» مجازاً بسیار / «جهان» مجاز از کثرت است. / فاقد جناس
 گزینه «۲»: «سر» وجود / «هست» در حقیقت یعنی می‌زده و مجازاً در این بیت یعنی سرگشته / «عبر و گل» مجازاً هر چیز خوشبو / جناس: «هست» و «است»

گزینه «۳»: «کف» مجازاً دست / فاقد جناس («حاجت‌روا» و «حاجات» جناس ندارند)

گزینه «۴»: «آسیاب» مجاز از سنگ آسیاب / فاقد جناس: («آسیاب» و «آسیا» هم‌معنا هستند و نمی‌توانند جناس بسازند.)

(علوم و فنون ادبی، بیان)

۳۷- گزینه ۳

(رضا رنجیری)

الف) ردیف: خویش (خود) / واژگان قافیه: غمناکی و پاکی / ذوقافیه: ندارد
ب) ردیف: - / واژگان قافیه: روان (جاری) و روان (روح) - گنج و رنج / ذوقافیه: دارد

تکلیف: «گنج روان» نام گنج قارون است که در زیر زمین در حال حرکت بوده است. این ترکیب می‌تواند در دیگر ابیات استعاره از «شراب» و یا «آسمان پرستاره» باشد.

ج) ردیف: - / واژگان قافیه: خوان (سفره) و خوان (بخوان) - گوشه و بی‌توشه / ذوقافیه: دارد

د) ردیف: روی / واژگان قافیه: گوری و توری / ذوقافیه: ندارد
(علوم و فنون ادبی، بربر و قافیه)

۳۸- گزینه ۳

(مومن نمازی)

پرسی ابیات:

گزینه ۱: با حذف ردیف (می‌برد) رکن آخر می‌شود «فح» و وزن به مستعلن مستعلن مستعلن فع تبدیل می‌شود.

گزینه ۲: حذف ردیف این مورد، وزن را از مقاعیلن مقاعیلن مقاعیلن مقاعیلن تبدیل به مقاعیلن مقاعیلن مقاعیلن مقاعیلن می‌کند.

گزینه ۳: با حذف ردیف وزن می‌شود مقتعلن فاعلاتن مقتعلن که چنین وزنی نداریم.

گزینه ۴: با حذف «شد» وزن می‌شود «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن».

(علوم و فنون ادبی، موسیقی شعر)

۳۹- گزینه ۴

(سیدعلیررضا احمدی)

وزن بیت صورت سؤال «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» است، «زیستن» ردیف و «غریبان» واژه قافیه است. (حروف اصلی قافیه: «یب» و حروف الحاقی آن: «ن» است.)

بیت گزینه ۴: با توجه به وزن، ردیف و قافیه مشترک می‌تواند با بیت صورت سؤال، هم‌وزن و هم‌قافیه باشد.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: از لحاظ وزن می‌تواند با بیت صورت سؤال، هم‌وزن باشد ولی از لحاظ قافیه، از آن‌جایی که واژه «زیستن» در یک معنا در بیت صورت سؤال و بیت گزینه ۱ تکرار شده است و واژگان پیش از آن‌ها («غریبان» و «باید») قافیه نمی‌شوند، نمی‌توان این دو بیت را در یک شعر جا داد.

گزینه ۲: از لحاظ وزن می‌تواند با بیت صورت سؤال، هم‌وزن باشد ولی از لحاظ قافیه، از آن‌جایی که پسوند «ن» در واژه «غریبان» در بیت صورت سؤال از نوع «ن» جمع است و این پسوند در واژه «آنان» هم تکرار شده است، نتیجه می‌گیریم که تکرار پسوند با مفهوم مشترک (این‌جا هر دو پسوند جمع هستند) منجر به الحاقی بودن حروف «ن» می‌شود و در صورتی که از «غریبان» و «آنان» حذف شوند، یقیناً قافیه شدن «غریب» و «آن» واجد عیب است.

گزینه ۳: از لحاظ قافیه می‌تواند با بیت صورت سؤال، هم‌قافیه باشد ولی از لحاظ وزن، از آن‌جایی که وزن بیت صورت سؤال «فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» است و وزن بیت گزینه ۳ «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» است، نمی‌توان این دو بیت را در یک شعر به کار برد.

(علوم و فنون ادبی، موسیقی شعر و قافیه)

۴۰- گزینه ۲

(رضا رنجیری)

گزینه ۱: «واژگان قافیه: «باغبان - پاسبان» / حروف الحاقی: بان / باغ و پاس نمی‌توانند هم‌قافیه شوند. (- قافیه نادرست است)

گزینه ۲: «واژگان قافیه: «عید - پدید» / حروف الحاقی: - / حروف اصلی: «ید» (- قافیه درست است)

گزینه ۳: «واژگان قافیه: «هنوشت - زشت» / حروف الحاقی: - / حرف روی در یک واژه ساکن و در دیگری مشحرک است، بنابراین قافیه درست نیست.

گزینه ۴: «واژگان قافیه: «کروبیان - روحانیان» / حروف الحاقی: «یان» / «کروب» و «روحان» نمی‌توانند هم‌قافیه شوند. (- قافیه نادرست است)

تکلیف: گاه در ابیات با واژگانی ریشه‌رو می‌شهیم که بر اساس تلفظ امروزی ما، هم‌قافیه به نظر نمی‌رسند و این امر ممکن است در نگاه نخست، نوعی عیب یا کاستی در قافیه به شمار آید، اما باید توجه داشت که برای داوری درست درباره قافیه، لازم است به تلفظ کهن واژه‌ها بازگردیم. در بسیاری از موارد، آنچه امروز متفاوت شنیده می‌شود، در زبان گذشته، صورت اولی یکسان یا نزدیک داشته است. به همین دلیل، در گزینه ۲ «واژه‌های «عید» و «پدید» با معیار تلفظ کهن، هم‌قافیه‌اند و از دیدگاه قافیه هیچ ایرادی بر آن‌ها وارد نیست.

(علوم و فنون ادبی، قافیه)

۴۱- گزینه ۴

(یاسین مهرنار)

فقط قافیه بیت «الف» دارای حرف الحاقی است و «ی» در واژه‌های «پای» و «سرای»، الحاقی محسوب می‌شود.

تشریح سایر ابیات:

بیت «ب» به دلیل تفاوت نوع «ان»، نمی‌توان آن را الحاقی دانست و «دوستان» و «بوستان» فاقد حرف الحاقی‌اند.

بیت «ج»: «ست» در مصراع دوم، بخشی از خود واژه «رست» می‌باشد؛ پس «مست» و «رست»، فاقد حرف الحاقی‌اند.

بیت «د»: «ه» در واژه‌های «بخواه» و «گناه»، ملفوظ است؛ بنابراین، «بخواه» و «گناه»، فاقد حرف الحاقی‌اند و حروف اصلی آن‌ها، «ه» است.

بیت «ه»: «د» در واژه «بلند» بخشی از خود واژه است؛ پس «بلند» و «تکند»، فاقد حرف الحاقی‌اند.

(علوم و فنون ادبی، قافیه)

۴۲- گزینه ۳

(یاسین مهرنار)

همه ابیات در وزن «فعولن فعولن فعولن فعل» سروده شده‌اند و بیت «ج» ذوقافیه‌ترین است.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «بنده‌وار» و «دار» قافیه بیت را تشکیل می‌دهند. توجه داشته باشید که «بنده‌وار» یک واژه است و نمی‌توان «بنده» و «وار» را از هم جدا کرد و آن‌ها را با «پاینده» و «دار» دارای دو قافیه دانست.

گزینه ۲: «کس» و «س» قافیه بیت را تشکیل می‌دهند. توجه داشته باشید که نمی‌توانیم «دست» و «است» را قافیه بدانیم، زیرا اگر قرار باشد بین دو قافیه، واژه‌ای بیاید، باید عیناً در هر دو مصراع، تکرار شود (حاجب). مثال: ای شاه زمین بر آسمان داری تخت / است است عدو تا تو کمان داری سخت در این بیت، «آسمان و کمان» و «تخت و سخت»، دو قافیه بیت هستند که واژه «داری» عیناً در دو مصراع، بین دو قافیه، تکرار شده است و حاجب محسوب می‌شود.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: تقطیع مصرع اول:

-U / U -- -U / U -- -U / U --

تقطیع هجایی مصرع سوم: - / -- -U / -UUU / U --

گزینه «۲»: تشبیه: مصرع اول و مصرع دوم هر کدام یک تشبیه / تلمیح:

اشاره غیرمستقیم به ماجرای آب حیات که خطر نوشید و جاودانه شد.

گزینه «۳»: «گفت»، «گفتم» و «گفتا» اشتقاق دارند و از یک ریشه هستند.

(علوم و فنون ادبی، ترکیبی)

۴۵- گزینه «۱»

(سید علیرضا امیری)

الف) شاعر مخاطب را در مواجهه با سردمهری و ناسازگاری روزگار به صبر

دعوت می‌کند و امید رسیدن بهار و به‌روزی را در دل او زنده می‌کند.

ب) هرکسی که نظر بریار من انداخته‌است، آستین بر چشم اشک‌آلود من

می‌گذارد و با من هم‌دردی می‌کند.

ج) امیرموشگ ابتهاج با بیانی شیوا، همه‌چیز را نشانه‌ای از یار می‌بیند و

می‌گوید به هر سو که نگاه می‌کنم، همه پدیده‌ها نشان از او دارند.

د) با آنکه سرم‌نزل عشق دور است ولی جان عاشق پر است از تمنا و خواستن

رسیدن.

ه) شاعر ادعا می‌کند که درختی که از جنس عشق و دوستی در دل کاشته

است، هم‌چون سرو همیشه سبز و پایدار است. (در طبیعت، سرو از جمله

درختانی هست که همواره سرسبز و پربار است و آن را در ادبیات نماد پنج

مفهوم می‌دانند: قناعت، آزادی، سرسبزی، بلندقامتی و تهی‌دستی)

(علوم و فنون ادبی (۱) و (۳)، مفهوم، ترکیبی)

۴۶- گزینه «۱»

(امیرحسین اشتری)

مفاهیم مطرح‌شده در بیت صورت سؤال: الف) جان‌بخشی عشق،

ب) کمال‌بخشی عشق

در بیت گزینه «۱» هیچ‌کدام از این مفاهیم مطرح نشده است. این بیت از زبان

عاشق بیان شده است و می‌گوید دل‌کندن از معشوق غیرممکن است.

ایات دیگر گزینه‌ها هرکدام یکی از مفاهیم مطرح‌شده در بیت صورت سؤال را

در خود دارند.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: کمال‌بخشی عشق

گزینه «۳»: کسی که عاشق نیست مرده است. (جان‌بخشی عشق)

گزینه «۴»: بازگشت معشوق باعث جان‌بخشی به عاشق است.

(علوم و فنون ادبی (۱)، مفهوم، صفت ۹)

۴۷- گزینه «۲»

(امیرحسین اشتری)

«ترک‌شدن از سوی یاران و تنه‌اماندن» مفهوم مشترک و اصلی بیت صورت

سؤال و بیت گزینه «۲» است. در بیت صورت سؤال، مرغ تنها در گلشن

می‌ماند و دوستانش (هزاران) او را تنها می‌گذارند و در بیت گزینه «۲» شاعر

در مجلس طرب و بزم تنها می‌ماند و دوستانش او را تنها رها می‌کنند.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: مفهوم اصلی این بیت خاموشی طبع شاعر در اثر نبودن

اهل معرفت و اهل ادب است. درست است که این گزینه هم به تنهایی اشاره

می‌کند، اما خاموشی طبع شاعر مفهوم اصلی است و ضمناً شاعر

مستقیماً به این اشاره نکرده که از «یاران» خود جدا مانده است.

در بیت گزینه «۱»، حاجب وجود ندارد و قافیه‌کردن «دست» و «است» به‌عنوان قافیه دوم، صحیح نیست.

گزینه «۴»: «گلش» و «گلش» قافیه بیت را تشکیل می‌دهند؛ اما «ریزد» و «بسوزد» قافیه درستی را شکل نمی‌دهند.

تکته مهم درس:

اگر در واژگان قافیه، حروف الحاقی داشته باشیم، اختلاف در مصوت کوتاه جایز است، نه مصوت بلند. توجه داشته باشید که در «ریزد» و «بسوزد»، «د» الحاقی است و «یز» و «وز»، حروف اصلی هستند؛ اما تفاوت آن‌ها در مصوت بلند است و حتی با وجود حروف الحاقی، اختلاف آن‌ها درست نیست و نمی‌توانند با یکدیگر قافیه شوند.

(علوم و فنون ادبی، قافیه)

۴۲- گزینه «۳»

(امیری غمروندن)

تشریح ابیات صورت سؤال:

الف) واژه‌های قافیه در این بیت «به» و «نَده» هستند که فاقد حروف الحاقی هستند و حروف اصلی قافیه «ه» می‌باشد و بر اساس الگوی «مصوت + صامت» است.

تکته: صامت «ه» در این بیت‌های بیان حرکت نمی‌باشد و به صورت مصوت «ه» تلفظ نمی‌شود بنابراین یک حرف الحاقی نیست.

ب) واژه‌های قافیه در این بیت «تازیان» و «زَیان» هستند و قافیه فاقد حروف الحاقی است و همچنین حروف اصلی قافیه «ان» می‌باشد و بر اساس الگوی «مصوت + صامت» است.

تکته: حروف «ان» در واژه «تازیان» به عنوان نشانه جمع به کلمه «تازی» الحاق شده است اما از آن‌جا که این الحاق در واژه «زَیان» وجود ندارد پس «ان» جمع در واژه «تازیان» به عنوان حروف اصلی قافیه محسوب می‌شود.

ج) واژه‌های قافیه در این بیت «سروران» و «هران» می‌باشند که در آن حروف «ن» که نشانه جمع است، الحاقی می‌باشند و حروف اصلی قافیه «ر» است که بر اساس الگوی «مصوت + صامت» است.

د) واژه‌های قافیه در این بیت «پیشرو» و «هو» هستند که فاقد حروف الحاقی است و حروف اصلی قافیه «و» می‌باشد که بر اساس الگوی «مصوت + صامت» است.

تکته: حرف «و» در پایان واژه‌های قافیه این بیت به صورت مصوت بلند «او» تلفظ نمی‌شود بلکه به صورت صامت «و» تلفظ می‌شود.

ه) واژه «یش» در این بیت به دلیل تکرار لفظی و معنایی، ردیف است و واژه‌های قافیه «شته» و «گشته» هستند که دارای حرف الحاقی است و حروف اصلی قافیه «شت» می‌باشد که بر اساس الگوی «مصوت + صامت» است.

تکته: در واژه‌های قافیه این بیت حرف «ه» به صورت مصوت کوتاه «ه» تلفظ می‌شود و یک حرف الحاقی است.

پس در مجموع قافیه ابیات «ج، ه» دارای حروف الحاقی و قافیه ابیات «الف، ب، ج، د» بر اساس الگوی «مصوت + صامت» هستند.

(علوم و فنون ادبی، قافیه)

۴۴- گزینه «۴»

(سید علیرضا امیری)

در ادبیات فارسی هر عضو ظاهری از اندام‌یار دارای ویژگی‌های خاصی است. برای مثال در اشعار کلاسیک لب یار را سرخ رنگ (مثل شراب و لعل)، شیرین (مثل شکر و قند) مرطوب و مریح (مثل آب حیات، کوثر و سلسیل) تصویر می‌کنند. در مصرع نخست رباعی لب به آب حیات و در مصرع مذکور در گزینه «۴» لب به کوثر مانند شده است و «کوثر» به تنهایی استعاره از لب است.

جامعه‌شناسی (۳)

۵۱- گزینه ۳

(مریم قسروی رهنوی)

پرسش عبارت نادرست:

- جامعه‌شناسان برای شناختن نظم از امور آشنا و مانوس آشنایی‌زدایی می‌کنند.

- گاهی دیگران مطابق انتظارات رفتار نمی‌کنند و حوادثی خلاف قواعد رخ می‌دهد.

(پایانه‌شناسی (۳)، نظم اجتماعی، صفحه‌های ۲۰ و ۲۱)

۵۲- گزینه ۴

(سینا غلامی)

درست - نادرست: نظام اجتماعی هم می‌تواند در خود تغییراتی به وجود آورد و هم می‌تواند در محیط خود تغییراتی ایجاد کند.

پرسش سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: درست - درست

گزینه ۲: نادرست: ساختار اجتماعی مانند خودروبی است که در یک جا پارک شده است - درست

گزینه ۳: نادرست: خاکستری شدن جمعیت در اکثر جوامع صنعتی از تغییراتی است که نظام اجتماعی در خود ایجاد می‌کند - درست

(پایانه‌شناسی (۳)، نظم اجتماعی، صفحه‌های ۲۳ و ۲۴)

۵۳- گزینه ۳

(رسانه امینی)

تشریح موارد:

- پوزیتیویسم به معنای وحدت روش علوم است؛ یعنی در همه دانش‌های علمی، روش مطالعه، یکسان است.

- گاهی تغییر در یک پدیده اجتماعی با تغییر در پدیده دیگر همراه است. این دو پدیده را هم‌تغییر می‌گویند. می‌توان تغییرات یکی از آن‌ها را به کمک تغییرات دیگری توضیح داد.

- منظور از تبیین بیان چرایی یک پدیده یا نشان دادن علت ایجاد یا زوال آن است.

- در رویکرد تبیینی، پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی و جامعه مانند طبیعت در نظر گرفته می‌شود.

(پایانه‌شناسی (۳)، نظم اجتماعی، صفحه‌های ۲۵ و ۲۶)

۵۴- گزینه ۲

(سینا غلامی)

موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی باعث شد جامعه‌شناسان علاقه‌مند شوند تا شباهت‌های جامعه و پدیده‌هایی همچون ماشین و بدن انسان را برجسته کنند و نظم جامعه را همانند نظم میان اعضای بدن یا اجزای ماشین بدانند.

(پایانه‌شناسی (۳)، نظم اجتماعی، صفحه ۲۷)

۵۵- گزینه ۳

(یاسین ساعدی)

تشریح گزینه نادرست:

جامعه‌شناسی تبیینی جامعه و نظم اجتماعی را بر اساس مناسبات بیرونی توضیح می‌دهد و این روابط و مناسبات را مبتنی بر قرارداد، ترس و اجبار می‌داند.

(پایانه‌شناسی (۳)، نظم اجتماعی، صفحه‌های ۲۴، ۲۸ و ۳۰)

گزینه ۳: از دست غم و ظلم‌های تو همه رفتند و کسی تمانده است.

گزینه ۴: این بیت درمورد مرگ و رفتن به جهان دیگر است، نه درباره ترک‌شدن و تنهاماندن.

(علوم و فنون ادبی (۳)، مفهوم، صفحه ۶۷)

۴۸- گزینه ۲

(سید علیرضا امیری)

ما در ابیات دو نوع غم داریم: یکی غم منفی که غم مادیات است و دیگری که غم عشق است و غم مثبت و مفید تلقی می‌شود. همواره عاشق در پی غم عشق است و آن را از خوشی‌های دنیا برتر می‌داند. نمونه آشنا: «داغ و دردی کز تو باشد بهتر است از باغ و ورد» و یا «تا خار غم عشقت آویخته در دامن / کوتاه‌نظری باشد رفتن به گلستان‌ها»

تشریح ابیات:

الف) شاعر داغ و غم را تنها نصیب خود از عشق می‌داند. (غم‌گرایی)

ب) ترجیح غم عشق بر شادی‌های دنیا

ج) شاعر از رسوایی خود باکی ندارد و شهرت و محبوبیت یار را نامطلوب می‌داند.

د) ترجیح غم عشق بر شادی‌های دنیا

هـ) مطلوب بودن رنج‌های عشق برای عاشق

(علوم و فنون ادبی (۱)، مفهوم، صفحه ۹۲)

۴۹- گزینه ۲

(کتاب آبی پهمانه‌ای - کنگور قاج از کشور ۸۹)

ابیات «۱»، «۲» و «۴» به بی‌ثباتی جهان اشاره دارند، اما مفهوم بیت گزینه ۲ این است که عاشق در راه رسیدن به معشوق حتی از جان و هستی خود نیز می‌گذرد.

توضیح: در بیت گزینه «۱» به آیه ۲۵ سوره دخان اشاره شده است. در این سوره داستان حضرت موسی (ع) و فرعونیان بیان شده و شاعر با بیان «کم ترکوا» (به معنای: چه بسیار [چیزهایی] که به جای گذاشتند ...) به این مفهوم اشاره دارد که در تاریخ بسیاری دارای مال و مکتب فراوان بودند و همه آن ثروت را به جای گذاشتند و مردند. ضمناً به خسرو پرویز و میوه‌های طلایی سفره او (زین‌تیره) اشاره شده که آنها هم مثل تمام ثروت‌های دنیا ناپایدار بوده‌اند.

(علوم و فنون ادبی (۱)، مفهوم، ترکیبی)

۵۰- گزینه ۳

(کتاب آبی پهمانه‌ای)

عبارت پایانی بیانگر «کسب مال از راه پستدیده و حلال» است. عین مفهوم «کسب روزی حلال» در بیت گزینه «۳» نیز مطرح شده است. (الفغدن- اندوختن، گرد کردن)

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: دعوت به نیکی کردن

گزینه «۲»: بیان فناخت و خرسندی از مال کم دنیا

گزینه «۴»: دعوت به معنویت و نکوهش جاه و مال

(علوم و فنون ادبی (۱)، مفهوم، صفحه ۸۶)

۵۶- گزینه ۳

در جنگ‌های نامنظم افراد از نظم موجود پیروی نمی‌کنند بلکه از آن فراتر می‌روند و با ارزش‌ها و معانی پیوند می‌خورند.

(پایه‌شناسی (۳)، کنش اجتماعی، صفحه‌های ۳۲ و ۳۳)

۵۷- گزینه ۲

(سید آرش مرتضائی‌فر)

جامعه‌شناسی تبیینی		
موضوع	روش	هدف
پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی هستند.	حس و تجربه (نگاه از بیرون)	پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی

(پایه‌شناسی (۳)، نظم اجتماعی، صفحه ۴۷)

۵۸- گزینه ۲

(آزیت بیدری)

- دارای فرصت‌ها و محدودیت‌ها ← نظام اداری (د)
- تغییرات نظم اجتماعی ← کاهش مشکلات احتمالی ساختارهای اجتماعی (ب)

- سرآغاز فروپاشی داعش ← مقاومت مردم آمرلی (الف)
- زندگی اجتماعی انسان و نظم ← همزاد یکدیگرند (ج)
(پایه‌شناسی (۳)، کنش اجتماعی، صفحه‌های ۳۳ و ۳۴)

۵۹- گزینه ۴

(سید آرش مرتضائی‌فر)

بیت و عبارت مذکور با سه گزینه غیرپاسخ مرتبط‌اند ولی عبارت چهارم ارتباطی ندارد.

(پایه‌شناسی (۳)، کنش اجتماعی، صفحه‌های ۳۴ و ۳۵)

۶۰- گزینه ۴

(سید آرش مرتضائی‌فر)

سه گزینه دیگر به «کنش اجتماعی» اشاره دارند، ولی گزینه «۴» مربوط به «ساختار اجتماعی» است.

(پایه‌شناسی (۳)، کنش اجتماعی، صفحه‌های ۳۳ و ۳۵)

جامعه‌شناسی (۱)

۶۱- گزینه ۲

(رانیا امیری)

بررسی موارد:

- کسب هویت‌های اجتماعی جدید با تغییراتی در موقعیت اجتماعی افراد همراه است.

- طبقه‌ای از مردم عادی بودند که نه اشراف بودند نه رعیت
- جامعه‌ای که بر اساس ارزش‌های نژادی شکل می‌گیرد، صرفاً برای یک نژاد خاص، امکان تحرک اجتماعی صعودی را فراهم می‌آورد. (جامعه‌آپارتاید)
(پایه‌شناسی (۱)، هویت، صفحه‌های ۸۶، ۸۸ و ۸۹)

۶۲- گزینه ۱

(سید آرش مرتضائی‌فر)

تشریح گزینه‌ها:

- در ایران امروزه نهاد خانواده با تعارض‌های فرهنگی مواجه است.
- بحران هویت فرهنگی در جایی به وجود می‌آید که جهان اجتماعی، توان حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی خود را نداشته باشد.

- اگر نهاد خانواده و عقاید و ارزش‌های آن به گونه‌ای سست شوند که رقیب و بدل‌های زندگی خانوادگی همانند زندگی با حیوانات، ازدواج با هم‌جنس، زندگی مشترک بدون ازدواج و ... هم‌عرض خانواده شیوع پیدا کنند؛ به گونه‌ای که جهان اجتماعی نتواند در برابر این اشکال از کیان خانواده و ارزش‌ها و هنجارهای آن دفاع کند، نهاد خانواده دچار بحران هویت می‌شود.
(پایه‌شناسی (۱)، هویت، صفحه‌های ۹۵ و ۹۶)

۶۳- گزینه ۴

(مهدی کریمی - رهاگلان)

تشریح موارد نادرست:

- ممکن است یک جهان اجتماعی در مواجهه با جهان اجتماعی دیگر، ضمن پذیرش بخش‌هایی از آن، هویت جدیدی به دست آورد و بدون اینکه به جهان اجتماعی مقابل ملحق شود، دچار تحولات هویتی گردد. (کتاب‌های منتشر شده ابن عربی در غرب نمونه‌ای از این هستند).

- اگر اعضای جهان اجتماعی مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شوند و حالت فعال و خلاق خود را از دست بدهند، جهان اجتماعی به خودباختگی فرهنگی دچار می‌شود.

- جهان اجتماعی خودباخته، به روش تقلیدی عمل می‌کند و ارتباطش را با فرهنگ و تاریخ خود از دست می‌دهد، بنابراین نه می‌تواند فرهنگ گذشته خود را تداوم ببخشد یا گسترش دهد و نه می‌تواند آن را رها کند و از آن بگذرد و به جهان اجتماعی دیگری که مبهوت و مقهور آن شده است، ملحق شود.

(پایه‌شناسی (۱)، هویت، صفحه‌های ۱۰۱ و ۱۰۲)

۶۴- گزینه ۳

(پور علیان)

(الف) مربوط به نگاه توحیدی به خود و جهان، (ب) مربوط به ازخودیگانگی فطری (حقیقی)، (ج) مربوط به ازخودیگانگی فرهنگی، (د) از تالیف نگاه توحیدی به جهان و (هـ) مربوط به ازخودیگانگی تاریخی است.

از آنجایی که در کتاب درسی گفته شده، ازخودیگانگی‌های فطری و تاریخی دو معنای متفاوت ازخودیگانگی فرهنگی هستند و همچنین با استناد به این‌که گشوده شدن درهای آسمان و زمین و آشنایی انسان با حقیقت خود و جهان هستی از تالیف و زیرمجموعه نگاه توحیدی به جهان هستند؛ بنابراین گزینه «۳» به‌درستی ارتباطات مذکور را به تصویر می‌کشد.

(پایه‌شناسی (۱)، هویت، صفحه‌های ۱۰۴ و ۱۰۶)

۶۵- گزینه ۴

(فاطمه رضائی‌ان)

جوامع خودباخته‌ای که در مواجهه با فرهنگ‌های دیگر، هویت خود را از یاد می‌برند دچار ازخودیگانگی تاریخی می‌شوند، نه ازخودیگانگی حقیقی. ازخودیگانگی حقیقی زمانی اتفاق می‌افتد که عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی، مانع از آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود.

(پایه‌شناسی (۱)، هویت، صفحه ۱۰۶)

جامعه‌شناسی (۲)

۶۶- گزینه ۱

(فاطمه رضائی‌ان)

حد اصطلاح استعمارگر و استعمارزده را کسانی به کار می‌برند که چالش و نزاع بین کشورهای فقیر و غنی را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌کنند و به ابعاد فرهنگی آن توجه دارند. از نظر این گروه مشکل کشورهای فقیر نه فقط ضعف اقتصادی و صنعتی بلکه خودباختگی فرهنگی آنهاست.

حسب دوم گزینه‌های «۱» و «۲» مربوط به «جنگ تمدن‌ها» و قسمت دوم گزینه‌های «۳» و «۴» مربوط به نظریات آگوست کنت است.

(پایه‌شناسی (۲)، پالشن‌های جهانی، صفحه‌های ۸۶ و ۸۹)

۶۷- گزینه ۴

تشریح موارد نادرست:

الف) بحران اقتصادی و چالش فقر و غنا هر دو هویتی اقتصادی و یکسان دارند اما چالش فقر و غنا همیشگی است در حالی که بحران اقتصادی اغلب دوره‌ای و مقطعی است.

ب) عبارت مذکور مربوط به بحران اقتصادی است نه چالش فقر و غنا!

د) مهم‌ترین بحران اقتصادی تاریخ اقتصاد سرمایه‌داری غرب در فاصله بین دو جنگ جهانی، یعنی ۱۹۲۹ تا ۱۹۳۳ م اتفاق افتاد. زیان اقتصادی این بحران کمتر از زیان اقتصادی جنگ جهانی اول نبود.

(پایه ششمی (۲)، پالاش‌های جهانی، صفحه‌های ۹۵ و ۹۳)

۶۸- گزینه ۱

(مورارگری - مکلان)

- در سال ۱۹۸۹ م سازمان ملل با طرح «پیمان یاسل» تلاش کرد تا از انتقال زباله‌های کشورهای صنعتی به کشورهای فقیر جلوگیری کند.

- سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری در مجموع، عمیق‌ترین لایه‌های فرهنگ معاصر غرب و روح و شالوده آن را تشکیل می‌دهند.

- چالش‌های جهانی به تدریج و یکی پس از دیگری آشکار می‌شوند، اغلب پایان نمی‌یابند و با بروز چالش‌های جدید، چالش‌های پیشین نیز همچنان باقی می‌مانند. برای مثال، چالش فقر و غنا در چند قرن گذشته بروز کرد اما همچنان پابرجاست.

(پایه ششمی (۲)، پالاش‌های جهانی، صفحه‌های ۹۶ و ۹۸)

۶۹- گزینه ۲

تشریح گزینه‌ها:

گزینه ۱: «نادرست (وحی و شهود را نادیده گرفت) - درست

گزینه ۲: درست - درست

گزینه ۳: نادرست (در تیمه اول قرن بیستم با روشن شدن محدودیت‌های علم تجربی، علم از دوری‌های ارزشی دست برداشت) - درست
گزینه ۴: درست - نادرست (سکولاریسم به ترتیب در حوزه‌های هنر، اقتصاد، سیاست و علم ظاهر گردید)

(پایه ششمی (۲)، پالاش‌های جهانی، صفحه‌های ۹۹ و ۱۰۰)

۷۰- گزینه ۴

(راتیا امیری)

- برگ‌زاری اجلاس مذکور مربوط به رویکرد «روی گردانی و گریز از سکولاریسم» است.

- فرهنگ غرب با اصالت بخشیدن به انسان دنیوی در قرن بیستم به پوچ‌گرایی، یأس و ناامیدی و مرگ آرمان‌ها و امیدها انجامید.

(پایه ششمی (۲)، پالاش‌های جهانی، صفحه‌های ۱۰۱ و ۱۰۳)

روان‌شناسی

۷۱- گزینه ۴

(مفیدرضا لولکی)

موقعیت اول: موقعیتی که در آن گیرنده‌های حسی توسط محرک‌های بیرونی تحریک نشود، به آزمایش محرومیت حسی موسوم است.

موقعیت دوم: حرکت چیزی روی پوست، دال بر احساس کردن است.

موقعیت سوم: فهمیدن ماهیت سایه، نشان‌دهنده معنابخشی به آن است که مربوط به ادراک می‌باشد.

(روان‌شناسی، اساس، ثویه، ادراک، صفحه‌های ۶۹ و ۷۰)

۷۲- گزینه ۲

(مفیدرضا لولکی)

سؤال اول: تحریک هر یک از گیرنده‌های حسی تابع شدت محرک است؛ یعنی تحریک حواس از سوی محرک باید به میزان خاصی برسد تا آن عضو حسی تحریک شود.

سؤال دوم: فرایند انتخاب یک یا چند محرک از بین محرک‌های حسی مختلف را توجه می‌نامند.

(روان‌شناسی، اساس، ثویه، ادراک، صفحه‌های ۷۱ و ۷۳)

۷۳- گزینه ۳

(مفیدرضا لولکی)

عبارت اول صرفاً به محرکی که صداها باشند اشاره دارد.

عبارت دوم به فرایند انتخاب صدای پرنده از میان محرک‌های دیگر و مفهوم توجه دارد.

عبارت سوم به تمرکز اشاره دارد. اگر توجه مداوم و پایدار باشد در آن صورت با تمرکز مواجه هستیم.

(روان‌شناسی، اساس، ثویه، ادراک، صفحه‌های ۶۹ و ۷۰ و ۷۳)

۷۴- گزینه ۳

(یاس قاضی ابراهیمیان)

پرسی گزینه‌ها:

الف) به انتظارات شخص (برای دیدن سوسک) بازمی‌گردد.

ب) در اینجا منبع توجه فرد به صدای مهیب، حواس او بوده است.

ج) منبع توجه این فرد، سبک پردازش و انتظارات او (برای رسیدن غذا و به صدا درآمدن زنگ در) است.

د) منبع توجه این فرد، اطلاعات موجود در حافظه اوست که توجه او را نسبت به لباس افراد سوق می‌دهد.

(روان‌شناسی، اساس، ثویه، ادراک، صفحه ۷۴)

۷۵- گزینه ۴

(یاس قاضی ابراهیمیان)

پرسی گزینه‌ها:

گزینه ۱: «آماده‌سازی زمانی اتفاق می‌فتد که شناخت محرک معینی، تحت تأثیر ارائه پیشین همان محرک یا محرک شبیه آن قرار گیرد.

گزینه ۲: در پدیده آماده‌سازی، ارائه پیشین محرک، دریافت بعدی را آسان می‌سازد.

گزینه‌های ۳ و ۴: به همه چیزهایی که در دامنه توجه ما قرار می‌گیرد، آگاهی کامل نداریم.

(روان‌شناسی، اساس، ثویه، ادراک، صفحه‌های ۷۴ و ۷۵)

۷۶- گزینه ۴

(مفید مبینی)

عبارت «الف» - آشنایی نسبی با محرک و موضوع مورد توجه

عبارت «ب» - تغییرات درونی محرک‌ها

پرسی گزینه‌های نادرست:

گزینه ۱: «آشنایی نسبی با محرک و موضوع مورد توجه» از موانع تمرکز است نه عامل ایجاد آن. ضمناً خواب‌آلودگی مربوط به «یکنواختی و ثبات نسبی» است.

گزینه ۲: «تغییرات درونی محرک‌ها» از عوامل ایجاد تمرکز است نه مانع آن. ضمناً اینکه بعضی بازدیدکنندگان می‌گویند: «تازه اول ماجراست» به دلیل «درگیری و انگیزگی ذهنی» است.

گزینه ۳: «حیالات کردن مطالب با رنگ‌های مختلف مربوط به «یکنواختی و ثبات نسبی» است.

(روان‌شناسی، اساس، ثویه، ادراک، صفحه‌های ۷۴ و ۷۷)

عربی زبان قرآن (۳) و (۱)

۸۱- گزینه ۱

(سید محمدعلی مرتضوی)

«قُرئ» (فعل مجهول) خوانده شد، (در این جا) خوانده شود (رد گزینه ۳) / «اسْتَمِعُوا لَهُ» (فعل امر مخاطب) بدان گوش فرا دهید (رد سایر گزینه‌ها)

نکات مهم درسی

۱) در جملات شرطی (إِنْ، مَنْ، مَا، إِذَا)، می‌توانیم فعل ماضی را هم به صورت ماضی و هم به صورت مضارع ترجمه کنیم، به همین خاطر در این سؤال، ترجمه «قُرئ» به شکل مضارع هم صحیح است.
۲) «اسْتَمِعُوا» از باب افتعال، اگر با حرکت فتحه عین الفعل بیاید (اسْتَمِعُوا)، فعل ماضی غایب است و اگر با حرکت کسره عین الفعل بیاید (اسْتَمِعُوا)، فعل امر مخاطب است.

(ترجمه)

۸۲- گزینه ۳

(مصطفی قدری فرد)

«مَنْ قَدِيمُ الزَّمَانِ» از زمان قدیم (رد گزینه ۱) / «قَدْ عَلِمْتُهَا» (فعل مفرود مؤنث غایب + ضمیر «تَا» مفعولی) به ما یاد داده است (رد گزینه‌های ۱ و ۴) / «تَسْهِّلْ» (مصدر باب تفعیل): برای تسهیل، برای آسان کردن (رد گزینه ۲) / «السَّعَادُ» (مفرود): کود (رد گزینه‌های ۲ و ۴) / «الْجِلْدِيَّةُ» (صفت): پوستی (رد گزینه‌های ۱ و ۲)
«چگونه» هم در گزینه «۱» اضافی است.

(ترجمه)

۸۳- گزینه ۱

(روح الله گلشن)

«كثير من التجار» بسیاری از تاجران (بازرگانان) (رد گزینه ۲) / «كان ... يُؤثِّدون» تأکید می‌کردند (طبق ساختار «كان» + مضارع: ماضی استمراری) ترجمه می‌شود ← رد گزینه ۳ / «الْتَعِينَةُ»: گران بها (نقش) صفت را دارد و نباید به شکل «جمله» و با حرف «كه» ترجمه شود ← رد گزینه ۴ / «الطَّرِيقُ الْجَبَلِيَّةُ» مسیرهای (راه‌های) کوهستانی (رد گزینه ۳) / «أَقْلُ نَفَقَةٍ» کم‌هزینه‌تر (رد گزینه ۳)

(ترجمه)

۸۴- گزینه ۲

(محمدرضا سوری - نعاوند)

«بَعْدَ أَنْ اخْتَرَعَ الدِّينَامِيَّت» بعد از اینکه دینامیت اختراع شد (رد گزینه ۳) / «ازدادت الحروب» جنگ‌ها افزایش یافت (رد سایر گزینه‌ها) / «كَثُرَتْ» زیاد گردید (رد گزینه ۱) / «أدوات القتل والتَّخريب» ابزارهای کشتار و خرابی (رد گزینه‌های ۱ و ۳) / «بهذه المادَّة المخترعة» با این مادهٔ ویرانگر (رد گزینه‌های ۱ و ۴)

(ترجمه، مشابه لغت‌ان تفهیم زبانی ۱۴۰۳)

۷۷- گزینه ۱ «اكتتاب أبي يمانه» - كنگور سراسری ۱۴۰۲ - نوبت اول (دی ماه) جست‌وجو: در جست‌وجو به دنبال یافتن یک محرک مکانی در زمینه یا بافت مکانی هستیم.

گوش‌به‌زنگی: توانایی فرد برای یافتن محرک هدف در یک دورهٔ زمانی طولانی را گوش‌به‌زنگی می‌گویند.

از دست دادن محرک هدف: وقتی علامت هدف حاضر است، ولی ردیابی نمی‌شود پیدا کردن حرف «ص» در بین یک پاراگراف حرف «س» ← جست‌وجو گزارش کردن تعداد ضریان قلب بیمار آسیب مغزی هر ۵ دقیقه ۱ بار ← گوش‌به‌زنگی

رد کردن محمولهٔ قاچاق داروهای روان‌گردان از ایستگاه بازرسی گمرک ← از دست دادن محرک هدف

آمادگی نیروهای امداد برای وقوع زلزله در تهران ← گوش‌به‌زنگی

(روان‌شناسی، احساس، توجه، ادراک، صفت‌های ۷۷ و ۷۹)

۷۸- گزینه ۲

(کتاب آبی پیمان‌های)

اگر حواس مختلف، درگیر انجام دادن یک تکلیف باشد، کارایی خوبی خواهد داشت. خواندن یک مطلب علمی همراه با رؤیت تصاویر آن، نمونه‌ای برای استفاده از دو حس برای یک تکلیف است.

(روان‌شناسی، احساس، توجه، ادراک، صفت ۸۰)

۷۹- گزینه ۴

(محمدرحمان قره‌ماری)

در این موقعیت تیما دچار خطای ادراکی شده است. او یک محرک خارجی (موتورسیکلت) را دیده و احساس کرده، ولی ادراکی که از آن داشته مطابق با واقعیت نبوده است؛ یعنی آن را دورتر از چیزی که واقعاً هست در نظر گرفته و احساس او با ادراکش مغایرت دارد.

بررسی گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: نمی‌توان گفت پدیده‌ای احساس نشده، چون موتورسیکلت احساس شده و وجود خارجی داشته است.

گزینه ۲: سرنشین کنار راننده دچار توهم نشده است، چون توهم، ادراک پدیده‌های بدون احساس است، درحالی‌که موتور سیکلت احساس شده است. گزینه ۳: نمی‌توان گفت سرنشین کنار راننده تفسیری نداشته است، بلکه تفسیر او با تفسیر تیما متفاوت بوده است و با واقعیت تطابق بیشتری داشته است.

(روان‌شناسی، احساس، توجه، ادراک، صفت‌های ۸۱ و ۸۳)

۸۰- گزینه ۴

(محمدرحمان قره‌ماری)

نکتهٔ کلیدی در عبارت، ادراک هم‌زمان لامپ‌های کنار هم است یعنی ادراک آن‌ها در مجاورت هم.

ترسیم ادامهٔ یک تصویر، به همان صورتی که رسم شده بیانگر پیوستگی آن است و به اصل استمرار اشاره دارد.

این‌که ما معمولاً تمایل داریم دانش‌آموزان را بر اساس شباهت پایهٔ تحصیلی آن‌ها طبقه‌بندی کنیم، اشاره به اصل مشابهت دارد.

به خاطر سپردن کلمات در یک زمان به معنی به خاطر سپردن کلمات در مجاورت هم است.

(روان‌شناسی، احساس، توجه، ادراک، صفت‌های ۸۳ و ۸۵)

ترجمه متن درک مطلب:

اختراعات از مهم‌ترین ثمرات عقل بشری به شمار می‌آیند، پس آن‌ها هستند که به انسان برای بهبود زندگی روزمره خود و آسان‌تر کردن کارهایش کمک کرده‌اند. برای مثال، اختراع اینترنت، شیوه ارتباط، کار و آموزش را دگرگون کرد. همچنین دستگاه‌های پزشکی مدرن مانند دستگاه ام‌آر‌آی (تصویربرداری با رزونانس مغناطیسی) به پزشکان برای تشخیص بیماری‌ها با دقت بیشتر کمک کرده‌اند. با این حال، اختراعاتی وجود دارند که اگر به شیوه‌ای غیرمسئولانه استفاده شوند، ممکن است مضر باشند. به عنوان نمونه، مواد شیمیایی برای بهبود تولید کشاورزی وارد شدند، اما با گذشت زمان، خسارات زیست‌محیطی و بهداشتی به بار آوردند. همچنین برخی از برنامه‌های الکترونیکی که برای سرگرمی طراحی شده‌اند، ممکن است منجر به اعتیاد و انزوای اجتماعی در میان جوانان شوند. از اینجا روشن می‌شود که اختراعات یک شمشیر دو لبه هستند؛ آن‌ها می‌توانند، برحسب شیوه به کارگیری و مدیریتشان، وسیله‌ای برای پیشرفت و توسعه باشند یا دلیل مشکلات جدی گردند.

۹۰- گزینه ۴

(سید محمدعلی مرتضوی)

«مواد شیمیایی دارای آثار مفیدی برای کشاورزی و تولیدات زراعی نیستند.» مطابق متن نادرست است.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «بعضی از برنامه‌های الکترونیکی دلیل مشکلات جوانان به شمار می‌آیند.»

گزینه ۲: «اختراعات جدید باعث پیشرفت زندگی انسان و بهبودش شدند.»
گزینه ۳: «اینترنت در عصر کنونی، منجر به دگرگونی شیوه کار و یادگیری شده.»

(درک مطلب)

۹۱- گزینه ۱

(سید محمدعلی مرتضوی)

گزینه صحیح در مورد دستگاه ام‌آر‌آی، عبارت «وسیله پزشکی جدیدی است که دقت تشخیص بیماری‌ها را زیاد می‌کند.» است.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: «می‌تواند همه بیماری‌ها را بدون خطا تشخیص دهد.» (نادرست)
گزینه ۳: «به بیماران برای تشخیص بیماری‌هایشان به سرعت کمک می‌کند.» (نادرست)

گزینه ۴: «وسیله‌ای است که باعث زیان‌های زیست‌محیطی یا بهداشتی می‌شود.» (نادرست)

(درک مطلب)

۹۲- گزینه ۳

(سید محمدعلی مرتضوی)

منظور متن، عبارت «مهم‌ترین (موضوع) در زمینه اختراعات بشری، چگونگی استفاده از آن‌ها در زندگی است.» می‌باشد.

۸۵- گزینه ۴

(کاتب ناک)

«باز می‌کند» (از حرکت فتحه در اول فعل و ضمیر مفعولی متصل به آن، مشخص است که با فعل معلوم مواجهیم، نه مجهول؛ رد گزینه ۱) «ظلام اللیل» تاریکی شب (رد گزینه‌های ۱ و ۳ در گزینه ۱، حرف اضافه «با» زائد است، در گزینه ۳ نیز «تاریکی‌ها» به اشتباه جمع آمده است.) «یَسِط» (فعل مضارع مجهول) گسترده می‌شود (رد گزینه‌های ۱ و ۲) «خَلَقَ» می‌پندد / خُجِدَ» می‌یابیم (رد گزینه ۲) «طَرِيقًا» راهمان را (رد گزینه‌های ۲ و ۳) «نورها» با روشنی آن (رد گزینه ۲)

توضیح: گاهی مرجع ضمیر در جمله وجود دارد و کمی قبل‌تر ذکر شده است، در این شرایط ممکن است به جای ضمیر، خود مرجع را در ترجمه بیاوریم؛ مثلاً در ترجمه «عیون الخفاف» یفتخها ... به جای «چشمان خفاف» آن‌ها را باز می‌کنند... بگوئیم: «چشمان خفاف را ... باز می‌کند.» (ترجمه)

۸۶- گزینه ۴

(امیر حسین شکوری)

اولاً «خطأ» مفرد است و ترجمه صحیح آن «اشتباه» است، ثانیاً «يَصْحَح» یک فعل مضارع معلوم و متعدی است و باید به صورت «تصحیح کند، جبران کند» ترجمه شود.

(ترجمه)

۸۷- گزینه ۲

(امیررضا قائم‌مینی - امیرفان)

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: «خادمی» خدمتگزاران

گزینه ۳: «معادل فارسی «الإقبال علی: روی آوردن به» نیامده است.

گزینه ۴: «صَدَقَ» فعل ماضی و در اینجا، به معنای «باور کردند» است.

تکات مهم درس:

هرگاه اسم مثنی یا جمع مذکر سالم، مضاف واقع شود، «ن» آخر آن حذف می‌شود؛ مثال: «خادمین» + البشریة = خادمی البشریة: خدمت‌کنندگان به بشریت

(ترجمه)

۸۸- گزینه ۴

(ابوبالغ دیرانی)

«همه اختراعات علمی» کلّ الإختراعات العلمیة، جمیع الإختراعات العلمیة (رد گزینه‌های ۱ و ۲) «جنبه سودمند آنها» وجهها النافع، الوجه النافع لها (رد گزینه‌های ۲ و ۳)

(تعبیر)

۸۹- گزینه ۴

(کاتب آبی پهمانه‌ای)

ترجمه متن عربی صورت سؤال: چیزها به وسیله متضادهایشان شناخته می‌شوند!

در گزینه‌های «۱» تا «۳» همین مفهوم بیان شده است اما گزینه ۴ در توصیف خداوند است و ارتباطی به عبارت صورت سؤال ندارد.

(مفهوم)

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: مخترعان باید قبل از اقدام به هر اختراعی، به‌خوبی به نیت و اهداف خویش فکر کنند. (نادرست)

گزینه «۲»: برخی از اختراعات ممکن است زبان برسانند همان‌طور که سود می‌رسانند بنابراین بهتر است از آن‌ها استفاده نکنیم. (نادرست)

گزینه «۴»: هیچ وسیله‌ای وجود ندارد که آن را استفاده می‌کنیم مگر اینکه ضرر آن برای بشریت بیشتر از سودش است. (نادرست)

(درک مطلب)

۹۳- گزینه «۲»

(سید محمدعلی مرقضی)

«مرفوع بالهیئة من موصوفها» نادرست است. «اللكترونية» صفت برای «البرامج» است، از طرفی «البرامج» هم مضاف‌الیه و مجرور است، بنابراین «اللكترونية» نیز به تبعیت از موصوف خود، اعراب مجرور دارد.

(تحلیل صرفی و اعراب)

۹۴- گزینه «۴»

(سید محمدعلی مرقضی)

«فعل و فاعل» نادرست است. «هتتمت» فعل مجهول است، پس فاعل ندارد و به‌جای آن، نائب فاعل دارد (باید می‌گفت: فعل و نائب فاعل)!

(تحلیل صرفی و اعراب)

۹۵- گزینه «۲»

(مرتضی کاظم شیرازی)

«البلدان» جمع مکسر است نه مثنی، پس باید به عنوان مبتدا مرفوع شود و علامت ضمه بگیرد (صحیح: البلدان).

همچنین «الصناعية» نادرست است (صحیح: الصناعة).

(فیض مرکبات)

۹۶- گزینه «۳»

(عمیدرضا قائداینی - اصفهان)

در این گزینه، اسم مبنی وجود ندارد و «هذان» اسم اشاره و معرب است. دقت کنید «هذل» حرف پرسشی به معنای «آیا» و مبنی است.

تکات مهم درس:

۱) ضمیرها، کلمات پرسشی و اسم‌های اشاره مبنی هستند.

۲) اسم‌های اشاره در حالت مثنی (هذان، هذین، هاتان، هاتین) معرب محسوب می‌شوند.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: ضمیر متصل «ی» در «ئدی نزد من، دارم» (لدی: لدی + ی) مبنی است.

گزینه «۲»: «جن» کلمه پرسشی به معنای «چه کسی» و مبنی است. ضمیر متصل «ها» (در «حلتها») و «کم» (در «جینکم») هم مبنی هستند.

گزینه «۴»: «اولئک» اسم اشاره و مبنی است.

(انواع اعراب)

۹۷- گزینه «۳»

(آرام‌ان عبداللهی)

صورت سؤال، اسمی را می‌خواهد که منصوب باشد و علامت نصبش «یا» باشد؛ در گزینه «۳»، «طالبین» مفعول و منصوب است با علامت «یا».

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: «مهندسین» مجرور به حرف جر است و «یا» علامت جر محسوب می‌شود.

گزینه «۲»: «زمیلین» مجرور به حرف جر است با علامت «یا».

گزینه «۴»: «صدیقین» مضاف‌الیه و مجرور است و «یا» علامت جر محسوب می‌شود.

(انواع اعراب)

۹۸- گزینه «۴»

(مرتضی کاظم شیرازی)

در گزینه «۴»، «المجذین» مفعول است. ترجمه عبارت: دانشمندان، افراد کوشا را از میان مردم گرامی می‌دارند زیرا آنان عامل اصلی در پیشرفت جامعه هستند.

در سایر گزینه‌ها، «المجذین» صفت است.

روش سریع برای حل سؤال:

دقت کنید در گزینه «۴»، «العلماء» مرفوع و «المجذین» منصوب است، یعنی اعرابشان با هم متفاوت است، پس نمی‌توانند موصوف و صفت باشند!

(انواع اعراب)

۹۹- گزینه «۱»

تشریح سایر گزینه‌ها:

در گزینه «۲»، «المواطنين» نایب فاعل است و باید مرفوع با «واو» شود (المواطنون). در گزینه «۳»، مضارع مجهول نشده و به صورت معلوم آمده است و در جنس نیز با نایب فاعل خود مطابقت ندارد. در گزینه «۴»، «اللوائح» (فاعل جمله معلوم) باید حذف شود و «المواطنين» نیز مرفوع شود.

(فعل مجهول)

۱۰۰- گزینه «۱»

(روح‌الله گلشن)

صورت سؤال، فعل «يساعد» را می‌خواهد که می‌تواند مجهول باشد. در این گزینه، «يساعد» در اصل به شکل «يساعد» و مجهول است. ترجمه عبارت: «آیا نیازمندان در دستیابی به نیازهای روزانه‌شان یاری می‌شوند؟»

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: «الأطفال» منصوب شده و مفعول است؛ پس «يساعد» معلوم است. (دقت کنید «زمیل» نقش فاعل آن را دارد)؛ ترجمه عبارت: «پس از ویرانی بیمارستان، (کسی) به کودکان بیمار کمک نکرد مگر همکارم».

گزینه «۳»: در این گزینه، «الطلاب» نقش مفعول را دارد و «يساعد» معلوم است؛ ترجمه عبارت: «مدیر مدرسه به دانش‌آموزان برای شرکت در مسابقه، کمک می‌کند».

گزینه «۴»: فعل «يساعد» به ضمیر «کم» که در نقش مفعول است، متصل شده و معلوم است؛ ترجمه عبارت: «به‌دنبال استاد ماهر پی‌گرفتید که شما را در فهمیدن درس‌های دشوارتان یاری کند».

(فعل مجهول)

تاریخ (۳)

۱۰۱- گزینه ۴

(آید فتح زاره)

تشریح سایر گزینه‌ها:

(ب) برخی گزارش‌ها نشان از آن دارد که روستائیان کم و بیش تحت ستم اربابان و مأموران مالیاتی بوده‌اند.

(د) روحانیون به دلیل عدم وابستگی به حکومت و با توجه به آموزه‌های دینی، در مقاطعی از تاریخ معاصر ایران در برابر قدرت‌های خارجی ایستادگی کردند و اقدامات شاهان و درباریان قاجار را به چالش کشیدند.

(تاریخ (۳)، اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عصر قاجار، صفحه‌های ۶۸ و ۶۹)

۱۰۲- گزینه ۴

(علیرضا پدرام)

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: شیوه تولید شیانکاری، مختص ایلات و کوچ‌نشینان بود.

گزینه ۲: کشاورزی در این دوران، کشاورزی معیشتی نبود.

گزینه ۳: با پایان یافتن جنگ‌های ناپلئون در اروپا و سرانجام سبیل کالاهای اروپایی، صنایع دستی ایران رو به انحطاط رفت.

(تاریخ (۳)، اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عصر قاجار، صفحه‌های ۶۹ و ۷۰)

۱۰۳- گزینه ۳

(فاطمه عزیزی)

تشریح عبارت‌های نادرست:

(الف) دانش‌آموزانی که توانایی مالی و علاقه به ادامه تحصیل داشتند، وارد مدرسه‌های قدیم و حوزه‌های علمیه می‌شدند.

(ج) دانش‌آموختگان مراکز علمی و آموزشی جدید، نقش مؤثری در انتشار و ترویج افکار نو به ویژه تفکر مشروطه‌خواهی و حکومت قانون داشتند.

(ه) برخی از کشورهای استعماری، به دلیل منافع خود، درصدد تغییر روش‌های تعلیم و تربیت در ایران بودند.

(تاریخ (۳)، اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عصر قاجار، صفحه‌های ۵۳ و ۵۴)

۱۰۴- گزینه ۳

(فاطمه احمدی)

به دنبال سقوط صفویان، هنر نگارگری نیز در سایه جنگ‌های داخلی رو به افول نهاد. نقاشی در عصر قاجاریه به دنبال وحدت سیاسی، استقرار امنیت و در سایه حمایت پادشاهان و دربار از یک سو و ارتباط با غرب از سوی دیگر دچار تحولی اساسی شد. فتحعلی‌شاه برجسته‌ترین هنرمندان نقاش را در تهران گرد آورد و آن‌ها را به کشیدن پرده‌های بزرگ برای نصب در کاخ‌ها تشویق کرد.

(تاریخ (۳)، اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عصر قاجار، صفحه ۵۶)

۱۰۵- گزینه ۱

(پواد پلایان)

کاخ شمس‌العماره مربوط به بناهای «کارت پستالی» می‌شود که ترکیبی از معماری ایرانی و اروپایی است؛ در حالی که گزینه ۱ «مربوط به سنت معماری ایرانی اسلامی است. سایر گزینه‌ها با سبک معماری کاخ شمس‌العماره مطابقت دارند.

(تاریخ (۳)، اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی عصر قاجار، صفحه ۵۹)

تاریخ (۱)

۱۰۶- گزینه ۴

(آید فتح زاره)

(الف) اسکندر مقدونی در سال ۳۲۳ قبل از میلاد در بابل درگذشت.

(ب) سلوکوس، بر بین‌النهرین، بخش‌هایی از آسیای صغیر، سوریه و فلانت ایران حاکم شد.

(ج) در زمان مهرداد اول، سلسله اشکانیان از یک حکومت محلی به پادشاهی قدرتمندی تبدیل شد.

(تاریخ (۱)، اشکانیان و ساسانیان، صفحه‌های ۹۰، ۹۲ و ۹۳)

۱۰۷- گزینه ۳

(یاسین ساعدی)

- برخی از مورخان، اقدام خسرو پرویز را در برانداختن حکومت لخمیان، اشتباه بزرگی می‌شمارند.

- حکومت ساسانیان با اقدامات و موفقیت‌های مهم شاپور یکم و دوم در زمینه‌های سیاسی و نظامی، گسترش یافت و تثبیت شد.

- با شدت یافتن اختلاف و نزاع سیاسی در دربار ساسانیان، سردار مشهور، بهرام چوبین، علیه هرمز چهارم سر به شورش برداشت و او را برکنار کرد.

- وضعیت سیاسی حکومت ساسانی در زمان شیرویه چنان بی‌ثبات شد که در فاصله چهارسال، بیش از ده تن بر تخت شاهی نشستند.

(تاریخ (۱)، اشکانیان و ساسانیان، صفحه‌های ۹۴ و ۹۸)

۱۰۸- گزینه ۳

(پواد پلایان)

(الف) گورش بزرگ بنیان‌گذار حکومت هخامنشی از تشکیلات و تجربه‌های اداری حکومت‌های پیشین برای اداره امور کشور استفاده کرد.

(ب) به نظر می‌رسد که شاهان ماد به تقلید از شاهان پیشین و معاصر خود حکومت می‌کردند و احتمالاً دربار و تشکیلات اداری محدود و کوچکی داشته‌اند که شامل پادشاه و برخی صاحب منصبان درباری، فرماندهان نظامی و حاکمان محلی می‌شده است.

(ج) سلوکیان بخش عمده‌ای از تشکیلات دیوانی (اداری و مالی) هخامنشیان را به خدمت گرفتند. تقسیمات کشوری مانند روزگار هخامنشی بود و سلوکیان، قلمرو خود را به تعداد زیادی شهری (ساتراپی) تقسیم کردند. آنان در گرفتن مالیات به روش پیشین عمل می‌کردند، فرمانروایان سلوکی همچنین به سیاست آزادی و مداری دینی پادشاهان هخامنشی ادامه دادند.

(تاریخ (۱)، آیین کشورداری، صفحه‌های ۹۹، ۱۰۰ و ۱۰۲)

۱۰۹- گزینه ۳

(علیرضا پدرام)

در دوره هخامنشی، قدرت و اختیارات پادشاه نامحدود نبود، بلکه توسط قوانین، محدود می‌شد. چنان‌که «هرودت به قانونی ایرانی اشاره می‌کند که براساس آن، شاه نباید کسی را به سبب یکبار ارتکاب جرم، به مرگ محکوم کند».

(تاریخ (۱)، آیین کشورداری، صفحه ۱۰۵)

۱۱۰- گزینه ۴

(فاطمه عزیزی)

ابتدا به تشریح عبارت‌ها می‌پردازیم:

(الف) مربوط به حکومت ماد است.

(ب) مربوط به حکومت هخامنشیان است.

(ج) درست است. (رد گزینه ۲)

(د) عبارت نادرستی است؛ خانواده گسترده تا عهد هخامنشیان تداوم یافت.

جغرافیا (۳)

۱۱۶- گزینه ۳

(قریزانه شهری)

- نابرابری فضایی از مشکلات مربوط به تجهیزات و خدمات عمومی است.
- زافه‌نشینی از مسائل مربوط به مشکل مسکن در شهرهاست که علاوه بر حاشیه شهر، ممکن است در نقاط مختلف شهر نیز وجود داشته باشد.
- مشکل مهاجران در ناتوانی در پرداخت هزینه مسکن با مشغول شدن به کارهایی مانند کارگری روزمزد، مربوط به اشتغال شهری است.

(جغرافیا (۳)، مدیریت شهر و روستا، صفحه‌های ۲۱ و ۲۳)

۱۱۷- گزینه ۱

(یاسین سعدی)

- خسارت وارد کردن به اموال عمومی، بناها و آثار فرهنگی یکی دیگر از انحرافات اجتماعی در شهرهاست که به آن وندالیسم شهری می‌گویند.
- یکی از ارکان مهم پایداری یک شهر سالم به حداقل رساندن آلودگی و تخریب محیط زیست است.
- صاحب‌نظران معتقدند که در طراحی مبلمان شهری، باید فرهنگ و هنر بومی و ملی تقویت گردد.

(جغرافیا (۳)، مدیریت شهر و روستا، صفحه‌های ۲۴ و ۲۶)

۱۱۸- گزینه ۳

(علیرضا پدرازی)

با توجه به سرتا‌ استاندارد و جمعیت شهر داریم:

$$\text{جمعیت} \times (\text{سرتا‌}) = \text{فضای سبز} \Rightarrow \frac{\text{فضای سبز}}{\text{جمعیت}} = \text{سرتا‌}$$

$$\Rightarrow ۸۰۰/۰۰۰ = (۲۰) \times (۴۰/۰۰۰) = \text{فضای سبز}$$

پس به‌طور استاندارد، این شهر نیاز به ۸۰۰/۰۰۰ متر مربع فضای سبز دارد، با توجه به شرایط موجود می‌توان گفت:

$$۸۰۰/۰۰۰ - ۳۶۰/۰۰۰ = ۴۴۰/۰۰۰$$

یعنی حداقل ۴۴۰ هزار متر مربع باید به فضای سبز شهری اضافه شود.

(جغرافیا (۳)، مدیریت شهر و روستا، صفحه‌های ۲۸ و ۲۹)

۱۱۹- گزینه ۴

(پواد یلیان)

- برنامه توسعه روستایی، برنامه‌ای است که با هدف بهبود زندگی اقتصادی و اجتماعی روستائیان طراحی می‌شود. تحقق روستای پایدار که در راستای این برنامه صورت می‌گیرد، سه رکن دارد:
- ۱- فعال کردن اقتصاد روستا ۲- خدمات اجتماعی و فرهنگی ۳- حفظ محیط زیست روستا و چشم‌اندازهای طبیعی آن.
- با عنایت به توضیحات بالا، گزینه «۴» شامل هر سه رکن تحقق روستای پایدار می‌شود و در نتیجه نسبت به سایر گزینه‌ها جامع‌تر است.

(جغرافیا (۳)، مدیریت شهر و روستا، صفحه‌های ۳۱ و ۳۲)

۱۲۰- گزینه ۴

(فاطمه احمدی)

- یکی از ویژگی‌های عمده برنامه آمایش سرزمین، توجه به عدالت در توسعه است که بین مناطق کشور از نظر دسترسی به منابع و امکانات، تعادل برقرار می‌شود. در این برنامه به منظور تحقق عدالت اجتماعی، از توسعه نامساوی و تمرکز ثروت و سرمایه در برخی مناطق و فقر و محرومیت در مناطق دیگر جلوگیری می‌شود.

(جغرافیا (۳)، مدیریت شهر و روستا، صفحه ۳۶)

با توجه به هرم‌های کتاب درسی، وجه شباهت هرم اجتماعی اشکائیان و ساسائیان در داشتن «تجای درجه یک و دو» است و بازگشتان در هر دو سلسله، جزء توده مردم محسوب می‌شدند. (رد گزینته‌های «۱» و «۳»)
خاندان‌های شاهی نیز در عهد هخامنشیان و اشکائیان، طبقه دوم هرم اجتماعی را تشکیل می‌دادند. (درستی گزینه «۴»)

(تاریخ (۱)، جامعه و قانون، صفحه‌های ۱۰۹ و ۱۱۴)

تاریخ (۲)

۱۱۱- گزینه ۲

(علیرضا پدرازی)

گزاره‌های داده‌شده، به ترتیب (الف: مربوط به دوران غزنویان)، (ب: مربوط به دوران سلجوقیان)، (ج: مربوط به دوران خوارزمشاهیان) و (د: مربوط به دوران سلجوقیان) است.

(تاریخ (۲)، ایران در دوران غزنوی، سلجوقی و قوارزشاهی، صفحه‌های ۱۲ و ۱۵)

۱۱۲- گزینه ۳

(کتاب آبی پنهان‌های)

در دوره‌های حکمرانی غزنویان، سلجوقیان و خوارزمشاهیان، پیروان مذهب اسماعیلیه در شهرها و روستاهای ایران پراکنده بودند. این گروه، مهم‌ترین مخالفان خلافت عباسی و دو حکومت غزنوی و سلجوقی بودند و به همین دلیل، همیشه از سوی این حکومت‌ها مورد تعقیب و آزار قرار داشتند.

(تاریخ (۲)، ایران در دوران غزنوی، سلجوقی و قوارزشاهی، صفحه ۱۰۸)

۱۱۳- گزینه ۳

(فاطمه احمدی)

ایران که با سقوط خلافت عباسی و تشکیل حکومت ایلخانی به لحاظ جغرافیایی و سیاسی وضعیت مستعجم‌تری یافته بود، در عهد سلطنت غازان به استقلال و اقتدار بیشتری رسید.

در سراسر دوره حاکمیت ایلخانان وضعیت یکسان و یکنواختی وجود نداشت. دوره حاکمیت آن‌ها را می‌توان به دوره نامسلمانی و دوره مسلمانی تقسیم کرد. در دوره نامسلمانی مغول، بزرگان ایرانی برای مهار خشونت و رفتارهای خودسرانه فاتحان مغول، تلاش‌های بسیار کردند.

(تاریخ (۲)، حکومت، جامعه و اقتصاد در عصر مغول - تیموری، صفحه‌های ۱۱۵ و ۱۱۶)

۱۱۴- گزینه ۴

(یاسین سعدی)

تشریح عبارت‌های نادرست:

(ب) یاسا به عنوان مجموعه قوانینی که چنگیزخان تدوین کرده بود، به مغول‌ها توصیه می‌کرد که از شهر و شهرنشینی دوری گزینند.
(ج) در عصر مغول - تیموری، سه گونه مالیات کشاورزی، مالیات بازرگانی، و مالیات دامی تا پایان عهد تیموریان تداوم یافت.

(د) یکی از ویژگی‌های نظام اجتماعی عصر مغول - تیموری افزایش نفوذ و موقعیت زنان در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی بود و خاتون‌ها در کنار خان‌ها، از جایگاه مهمی در میان گروه‌های فرادست برخوردار شدند.

(تاریخ (۲)، حکومت، جامعه و اقتصاد در عصر مغول - تیموری، صفحه‌های ۱۱۹ و ۱۲۲ و ۱۲۴)

۱۱۵- گزینه ۴

(آیدا فتاح‌زاده)

در دوره ایلخانان به ویژه به‌دنبال کوشش‌های علمی و فرهنگی خواجه نصیرالدین توسی، تشیع در ایران گسترش یافت. آن زمان نفوذ مذهب تشیع به حدی رسید که ایلخان الجایتو، جانشین غازان به این مذهب گروید. سلاطین تیموری پیرو مذهب تسنن بودند.

(تاریخ (۲)، فرهنگ و هنر در عصر مغول - تیموری، صفحه‌های ۱۲۶ و ۱۲۷)

جغرافیای ایران

۱۲۱- گزینه «۲»

(علیرضا پدرازی)

مطابق قانون ۷۰، ۲۸ سال طول می کشد تا جمعیت این کشور، دو برابر شود، یعنی بعد از ۲۸ سال، جمعیت این کشور به ۱۰۰ میلیون نفر می رسد؛ همچنین با توجه به اینکه نرخ رشد ثابت است، ۲۸ سال دیگر مجدداً طول می کشد تا جمعیت از ۱۰۰ میلیون نفر به ۲۰۰ میلیون نفر برسد؛ بنابراین بعد از ۵۶ سال ($28 + 28 = 56$) جمعیت کشور «A»، ۲۰۰ میلیون نفر می شود.

نکته مهم درسی:

مطابق قانون ۷۰، مدت زمانی که طول می کشد تا جمعیت کشوری دو برابر شود، از رابطه زیر به دست می آید:

$$\text{نرخ رشد جمعیت} = \frac{70}{\text{مدت زمان دو برابر شدن جمعیت}}$$

(پدافای ایران، ویژگی های جمعیت ایران، صفحه ۶۸)

۱۲۲- گزینه «۲»

(یاسین ساعدی)

بر اساس هرم سنی در ایران، گروه سنی کودکان و توجواتان تا ۱۴ سال، گروه سنی جوانان شامل ۱۵ تا ۲۹ سال، گروه سنی بزرگسالان شامل ۳۰ تا ۵۹ سال و گروه سنی سالمندان شامل ۶۰ سال به بالاست.

(پدافای ایران، ویژگی های جمعیت ایران، صفحه ۲۰)

۱۲۳- گزینه «۲»

(فاطمه عزیزی)

مهاجرت عبارت است از جابه جایی بین دو واحد جغرافیایی یا به عبارتی ترک یک سرزمین و اسکان در سرزمین دیگر.

بعضی از متخصصان، مهاجرت از ابتدای قرن بیستم تا به حال را در سه شکل (نوع) بیان کرده اند که یکی از آنها، مهاجرت های گروهی است که براساس تصمیمات سیاسی انجام می شوند. (رد گزینه «۴»)

مهاجرت بر مکان مبدأ و مقصد اثر می گذارد؛ تغییرات به وجود آمده بر ترکیب سنی و جنسی، قیمت زمین و مسکن، اشتغال، امکانات و تجهیزات، فرهنگ و زبان قابل مشاهده است. (رد گزینه «۳»)

نکته قابل توجه در مهاجرت این است که اعضای یک خانواده با هم به دنیا نمی آیند و با هم از دنیا نمی روند (مگر در سوانح)، ولی اغلب، اعضای خانواده با هم مهاجرت می کنند و حتی در مواردی، چندین خانواده یا کلیه ساکنان یک محل یا منطقه به خاطر عامل یا عوامل مشترک، جابه جا می شوند. به همین خاطر، مطالعه مهاجرت در بحث تغییرات جمعیت بسیار مهم است. (رد گزینه های «۱» و «۳»)

(پدافای ایران، ویژگی های جمعیت ایران، صفحه های ۷۲ و ۷۳)

۱۲۴- گزینه «۴»

(قرزانه ناظمی)

پرسش سایر گزینه ها:

گزینه «۱»: قسمت اول مربوط به دوران آریاییان است و قبل از زمانی بوده که کشور به ۷۲ بخش تقسیم شده بود. (سلوکیان)

گزینه «۲»: قسمت اول مربوط به دوران عباسیان است و قبل از زمانی است که تقسیمات کشوری به ترتیب عبارت بودند از: ایالت، ولایت، بلوک و قصبه.

گزینه «۳»: قسمت اول مربوط به دوران قاجاریه است. در دوره صفویه، زندیه، افشاریه و قاجاریه عناصر اصلی تقسیمات کشوری به ترتیب عبارت بودند از: ایالت، ولایت، بلوک و قصبه. پس قسمت اول و دوم عبارت گزینه «۳» هر دو مربوط به قاجاریه می شود و بعد از آن نبوده است.

(پدافای ایران، تقسیمات کشوری ایران، صفحه های ۷۲ و ۷۸)

۱۲۵- گزینه «۱»

(کتاب آبی پیمانه ای - کنگور قاج از کشور ۱۴۰۱)

هر شهرستان از به هم پیوستن چند بخش همجوار تشکیل شده که از نظر عوامل طبیعی و اوضاع اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی، واحد مناسب و همگنی را به وجود آورده است.

پرسش سایر گزینه ها:

گزینه «۲»: دهستان کوچک ترین واحد تقسیمات کشوری با محدوده جغرافیایی معین است که از به هم پیوستن چند روستا، مکان و مزرعه همجوار تشکیل می شود.

گزینه «۳»: استان واحدی از تقسیمات کشوری است که با محدوده جغرافیایی معین، از به هم پیوستن چند شهرستان همجوار تشکیل می شود.

گزینه «۴»: بخش واحدی از تقسیمات کشوری با محدوده جغرافیایی معین است که از به هم پیوستن چند دهستان همجوار تشکیل شده است. هر بخش تابع شهرستان است.

(پدافای ایران، تقسیمات کشوری ایران، صفحه های ۲۹ و ۸۰)

جغرافیا (۲)

۱۲۶- گزینه «۱»

(فاطمه عزیزی)

تشریح عبارت ها:

(الف) نوع چهارم (رد گزینه «۳»)

(ب) نوع اول (رد گزینه «۴»)

(ج) نوع دوم (رد گزینه «۲»)

(د) نوع سوم (رد گزینه های «۲» و «۴»)

نکته: از آنجایی که ترتیب در سؤال مهم بود؛ گزینه «۲» رد می شود.

(پدافای ایران، نوامی اقتصادی کشاورزی و صنعت، صفحه ۸۶)

۱۲۷- گزینه «۲»

(قرزانه ناظمی)

ترتیب زمانی وقوع اتفاقات در موارد بالا «الف»، «ب»، «ج» و «د» می باشد.

تشریح گزینه های دیگر:

گزینه «۱»: مورد «الف» شرط فراهم آمدن مورد «ج» می باشد.

گزینه «۳»: وضعیت مورد «ب» تحت تأثیر «الف» است.

گزینه «۴»: در واقع مورد «ج» از مورد «الف» از نظر زمانی، دیرتر اتفاق افتاده است.

(پدافای ایران، نوامی اقتصادی کشاورزی و صنعت، صفحه های ۹۱ و ۹۳)

۱۲۸- گزینه «۳»

(پرواز یلیلیان)

تشریح سایر گزینه ها:

گزینه «۱»: مثال مذکور بر طبق کتاب درسی مربوط به نوآوری و رقابت صنایع های تک است. (نه فناوری پیشرفته و استفاده از محققان)

گزینه «۲»: کشورهای کره جنوبی، تایوان، مالزی و سنگاپور در چند دهه اخیر به تولیدکنندگان و صادرکنندگان مهم کالاهای صنعتی در جهان

تبدیل شده‌اند. (ژاپن از مهم‌ترین تواحی صنعتی در شرق آسیا است؛ نه اینکه در چند دهه اخیر به این جایگاه رسیده باشد).

گزینه «۴»: پیشرفت صنایع های‌تک بر مبنای نوآوری و رقابت است. (نه استفاده از متخصصان و محققان).

(یفرافیا (۲)، توانی اقتصادی کشاورزی و صنعت، صفحه‌ها ۹۵ و ۹۷)

۱۲۹- گزینه «۱»

(قرزانه نامی)

با آغاز عصر اکتشافات و پیشرفت دریانوردی، اروپاییان با تصرف بخش‌هایی از آسیا، آفریقا و آمریکای جنوبی به استخراج و غارت منابع طبیعی پرداختند. همچنین با وقوع انقلاب صنعتی و نیاز بیشتر اروپاییان به مواد اولیه، این استعمارگری گسترش یافت.

(یفرافیا (۲)، توانی اقتصادی (تجارت و اقتصاد جهانی)، صفحه ۱۸۳)

۱۳۰- گزینه «۲»

(قارطه اعمدی)

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: این اقدام فقط وابستگی کشور به مرکز را بیشتر می‌کند. (تحول فناوریانه ندارد).

گزینه «۳»: این اقدام بیشتر واردات را تقویت می‌کند، نه تولید و استقلال صنعتی کشور.

گزینه «۴»: این اقدام بیشتر به درآمد خدماتی و جغرافیایی محدود می‌شود و تحول فناوریانه و صنعتی به وجود نمی‌آورد.

(یفرافیا (۲)، توانی اقتصادی (تجارت و اقتصاد جهانی)، صفحه‌های ۱۸۴ و ۱۸۵)

فلسفه دوازدهم

۱۳۱- گزینه «۱»

(کتاب آبی پنهانی)

اگر علت یک چیز موجود شود، موجود شدن آن چیز نیز واجب می‌شود و ضرورت می‌یابد.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: علت به معلول خود ضرورت وجود می‌بخشد و معلول را موجود می‌کند.

گزینه «۳»: اشیا در ذات و ماهیت خود، ممکن‌الوجود هستند و اگر اکنون موجود هستند، به خاطر این است که به واسطه علت خود از حالت امکانی خارج شده و وجود برای آن‌ها ضروری و واجب شده و لذا موجود گردیده‌اند. (وجوب وجود)

گزینه «۴»: معلول با قطع نظر از علت، «امکان ذاتی» دارد؛ یعنی ذات و ماهیت آن نسبت به وجود و عدم مساوی است. با آمدن علت، وجود معلول ضرورت می‌یابد و موجود می‌شود.

(فلسفه دوازدهم، جهان علی و معلولی، صفحه‌های ۱۸ و ۲۰)

۱۳۲- گزینه «۳»

(هرکل ریمی)

بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱» درست است چون این دیدگاه اصل علیت را نه یک واقعیت خارجی، بلکه حاصل تدامی ذهنی می‌داند.

گزینه «۲» درست است حس می‌تواند فقط اجسام، شکل‌ها، رنگ‌ها و ... را نشان دهد، نه ضرورت رابطه علیت میان اجسام و پدیده‌ها را.

گزینه «۳»: نادرست است این دیدگاه تصریح می‌کند که ضرورت رابطه علت و معلول هرگز از راه مشاهده مستقیم قابل دریافت نیست.

گزینه «۴» درست است در این نظریه، تکرار تجربه‌ها منجر به شکل‌گیری تصور ضرورت در ذهن می‌شود.

(فلسفه دوازدهم، جهان علی و معلولی، صفحه‌های ۱۶ و ۱۷)

۱۳۳- گزینه «۲»

(فوس سیاهی - سروان)

فلاسفه مسلمان اصل علیت را یک قاعده عقلی می‌دانند که از تجربه به دست نمی‌آید بلکه خودش پایه و اساس هر تجربه‌ای است. گزینه‌های «۱»، «۳» و «۴» همگی نتیجه‌گیری تجربی و بر اساس مشاهده هستند، اما گزینه «۲» از استدلال عقلی استفاده کرده است.

(فلسفه دوازدهم، جهان علی و معلولی، صفحه ۱۷)

۱۳۴- گزینه «۴»

(امیرمحمود قلعه‌کاهی)

وقتی کسی برای رفع مشکل خاصی (معلول) به پزشک و متخصص آن کار (علت) مراجعه می‌کند بی‌انگار این است که هر کسی (هر علتی) نمی‌تواند مشکلش را برطرف کند (معلول) و تنها افراد خاصی توانایی برطرف کردن مشکلش را دارند که این امر بی‌انگار اصل سنخیت است. اینکه پزشک انتظار دارد بیمار با خوردن داروی تجویزی او (علت)، کمردردش برطرف شود (معلول)، نشان‌دهنده باور به اصل وجوب علی و معلولی است.

(فلسفه دوازدهم، جهان علی و معلولی، صفحه‌های ۱۸ و ۲۰)

۱۳۵- گزینه «۳»

(مسین آفندی راجه‌های)

اگر علتی حاضر باشد ولی معلول ایجاد نشود، حتماً علت ما ناقصه بوده است؛ برای موجود شدن قطعی معلول نیاز به علت تامه داریم.

اتفاق در معنای اول (۱- بدون علت به وجود آمدن ۲- با علت به وجود نیامدن) و در معنای دوم (نبود سنخیت میان علت و معلول) در این مثال قابلیت رخ دادن ندارد.

(فلسفه دوازدهم، کدام تصور از جهان؟، صفحه‌های ۲۴ و ۲۵)

۱۳۶- گزینه «۱»

(یولر پاکدل - قارچ)

در معنای دوم اتفاق سنخیت میان علت و معلول و تمام پیامدها و نتایج حاصل از آن نفی می‌شود. با دقت به صورت سؤال می‌توان دریافت که برای نفی معنای دوم اتفاق باید به قاعده سنخیت اعتقاد داشت و این اعتقاد و پذیرش در بیت «اگر یک ذره را برگیری از جای / خلل یابد همه عالم سراپای» به وضوح دیده می‌شود. (رد سایر گزینه‌ها)

(فلسفه دوازدهم، کدام تصور از جهان؟، صفحه‌های ۲۴ و ۲۵)

۱۳۷- گزینه «۴»

(علی معزی)

گروهی از منکران خدا، می‌خواهند برای جهان و انسان هدف و غایت تعیین کنند و بگویند جهان به سمت یک غایت برتر در حرکت است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: معنای اول اتفاق مستلزم «نبود علت و وجود معلول» یا «وجود علت و نبود معلول» است. بنابراین با پذیرش این معنا از اتفاق رابطه وجودی میان این دو برقرار نخواهد بود.

گزینه «۲»: بیشترین اختلافات مربوط به معنی سوم اتفاق است که حتی سه نظر در کتاب درسی بررسی شده است.

گزینه «۳»: پذیرش معنی اول اتفاق ناشی از چهل به تملیز علت تامه و ناقصه است.

(فلسفه دوازدهم، کدام تصویر از جهان؟، صفحه‌های ۲۶ و ۲۷)

۱۳۸- گزینه «۴»

(معمد گرمی نیا - رفسنجان)

پذیرش اتفاق به معنای چهارم؛ یعنی وقوع حوادث پیش‌بینی نشده که هیچ کدام از اصول و مؤلفه‌ها و لوازم اصل علیت را انکار نمی‌کند.

(فلسفه دوازدهم، کدام تصویر از جهان؟، صفحه‌های ۲۶ و ۲۷)

۱۳۹- گزینه «۳»

(کتاب آبی پنهان‌ای)

صادر شدن هر علتی از هر معلولی عبارتی نادرست است و جزء هیچ کدام از معنای اتفاق نیست.

(فلسفه دوازدهم، کدام تصویر از جهان؟، صفحه‌های ۲۶ و ۲۷)

۱۴۰- گزینه «۱»

(قهرار قاسمی نژاد)

اگر فرض کنیم علت در کمترین زمان ممکن باعث پیدایش معلول شده است به این معنی است که معلول در یک زمانی هرچند اندک از علت خود تخلف کرده است و این خلاف اصل وجوب علی و معلولی است. طبق اصل وجوب علی و معلولی میان علت و معلول هیچ فاصله زمانی وجود ندارد حتی به اندازه کسری از ثانیه. (معنای اول اتفاق)

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: این مطلب مربوط است به اصل سنخیت و معنای دوم اتفاق.

گزینه «۳»: این عبارت مرتبط است با معنای سوم اتفاق.

گزینه «۴»: طبق توضیح گزینه «۱» فاصله زمانی میان علت و معلول باعث نفی رابطه ضروری می‌شود.

(فلسفه دوازدهم، کدام تصویر از جهان؟، صفحه‌های ۲۷ و ۲۸)

منطق

۱۴۱- گزینه «۴»

(کتاب آبی پنهان‌ای)

هدف از تعریف کردن شناساندن مفاهیم و صورهای مجهول برای شنونده است.

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه ۳۲)

۱۴۲- گزینه «۱»

(معمد گرمی نیا - رفسنجان)

برخی از انواع تعریف، به‌ویژه تعریف لغوی، در لغت‌نامه‌ها موجود است.

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه‌های ۲۸ و ۳۳)

۱۴۳- گزینه «۳»

(ابیرمعمد قلعه‌گامی)

در منطق سه شیوه برای تعریف لغوی مفاهیم وجود دارد:

- ۱- بیان معنای لغوی یک مفهوم؛ مثل: بهمن: به معنای اندیشه نیک است.
- ۲- استفاده از مترادف‌های یک مفهوم؛ مثل: فردوس: پردیس، باغ، بهستان و بهشت و ...

۳- بیان نحوه شکل‌گیری یک واژه؛ مثل: تاجا: مخفف حروف نخستین کلمات «خیزوی انتظامی جمهوری اسلامی ایران»؛ یا: بهمن مرکب از «به» (خوب و نیک) + «من» (نفس و اندیشه)؛ (البته بیان معنای «به» و «من» ذیل معنای لغوی است، نه نحوه شکل‌گیری واژه و در اینجا برای واضح‌تر شدن معنای این دو بخش کلمه آمده است).

در این سؤال گزینه‌های ۱ و ۲ و ۴ از نوع اول تعریف لغوی هستند (بیان معنای لغوی یک مفهوم)، اما گزینه «۳» نوع دوم تعریف لغوی (استفاده از واژه‌های مترادف) است.

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه ۳۰)

۱۴۴- گزینه «۱»

(قهرار قاسمی نژاد - تبریز)

تصویر با تصور متفاوت است. در تعریف از طریق ذکر مصادیق، تصاویری یا نمونه‌هایی از مصادیق مفهوم مورد نظر را بیان می‌کنیم یا نشان می‌دهیم نه تصور.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه «۲»: تعریف از طریق ذکر مصادیق، در فلسفه کاربرد چندانی ندارد، چون فلسفه با مفاهیم انتزاعی سروکار دارد.

گزینه «۳»: تعریف موردنظر یک مفهوم عام (آشفتگی یا خشم) و یک ویژگی خاص (ناشی از بی‌نتیجه‌ماندن فعالیت) دارد و بنابراین تعریفی مفهومی است.

گزینه «۴»: در تعریف از طریق ذکر مصادیق، مصادیق‌ها می‌توانند جزئی یا کلی باشند. مانند اینکه در تعریف لابیات بگوئیم: شیر و ماست و دوغ که کلی اند یا در تعریف رودخانه بگوئیم: ارس و کارون که جزئی‌اند.

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه‌های ۳۰ و ۳۱)

۱۴۵- گزینه «۴»

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: جامع و مانع بودن مربوط به مصادیق و افراد است نه مربوط به مفاهیم.

گزینه «۲»: تعداد مصادیق ربطی به جامع و مانع بودن تعریف ندارد.

گزینه «۳»: این عبارت نه بیانگر جامع بودن تعریف است و نه مانع بودن آن را نتیجه می‌دهد.

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه ۳۵)

۱۴۶- گزینه «۴»

(قهرار قاسمی نژاد)

در تعریف مفهومی از مفاهیم عام و خاص استفاده می‌شود. مفاهیم C و B نسبت به مفهوم A مفاهیم عام هستند و تنها مفهوم خاص A مفهوم D است، بنابراین باید مفهوم D در کنار دیگر مفاهیم قرار گیرد تا یک تعریف مفهومی درست داشته باشیم. از کنار هم قرار گرفتن مفاهیم عام تعریف مفهومی درستی به دست نمی‌آید.

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه ۳۱)

۱۴۷- گزینه «۴»

(هسین آقوندی رانهای)

برای تعریف مفهومی باید مفهومی عام‌تر از مفهوم مجهول موجود باشد؛ اما در برخی از موارد مانند مفهوم «جوهر» یا «مقدار» مفهومی عام‌تر وجود ندارد؛ پس به‌ناچار این مفاهیم را به‌صورت لغوی تعریف می‌کنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: همیشه نسبت مفهوم مجهول با مفهوم عام، عموم و خصوص مطلق است. انسان: حیوان ناطق (بین انسان و حیوان نسبت عموم و خصوص مطلق برقرار است).

گزینه «۲»: همیشه نسبت مفهوم مجهول با تعریف صحیح، تساوی است. (تعریف صحیح، جامع و مانع است. پس نسبت با مفهوم مجهول باید تساوی باشد).

گزینه «۳»: گاهی نسبت مفاهیم درون تعریف با هم، عموم و خصوص من وجه است گاهی هم عموم و خصوص مطلق:

اسب: حیوان شیهه‌کننده ← عموم و خصوص مطلق

جیوه: فلز در حالت طبیعی مایع ← عموم و خصوص من وجه

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه ۳۱)

۱۴۸- گزینه «۴»

(مفید سوریان)

در تعریف مفهومی حتماً تعریف با مفهوم عام‌تر آغاز می‌شود و سپس با مفاهیم بعدی خاص‌تر و خاص‌تر می‌شود تا در انتها تعریف مساوی با مفهوم مجهول شود؛ بنابراین معمولاً مفاهیم داخل تعریف با هم رابطه عموم و خصوص مطلق دارند به گونه‌ای که مفهوم آغازین عام‌ترین است (عمومیت دارد) و سایر مفاهیم به ترتیب خاص‌تر می‌شوند. مثلاً در تعریف مثلث به شکل سه‌ضلعی، «شکل» مفهوم عام و «سه‌ضلعی» مفهوم خاص است. (تأیید گزینه «۴») البته ممکن است مفاهیم تعریف، بیرون از فضای تعریف با هم رابطه عموم و خصوص من وجه هم داشته باشند. مثلاً تعریف جیوه به فلز مایع در فضای این تعریف، تعریف به عام و خاص است؛ زیرا مقصود از «مایع» مایعاتی در دایره فلزات است که تنها بر جیوه تطبیق می‌کند. اما مفهوم «مایع» بیرون از فضای تعریف با «فلز» رابطه عموم و خصوص من وجه دارد، زیرا برخی مایعات فلز نیستند (شیر و بنزین) و برخی فلزات هم مایع نیستند (آهن و طلا) و برخی فلزات هم مایع هستند (جیوه). بنابراین گاهی اوقات نمی‌توان مفهوم پایانی را به تنهایی تعریف جامع و مانع مفهوم مجهول در نظر گرفت (مثلاً در «جیوه: فلز مایع» نمی‌توان جیوه را با مفهوم «مایع» به تنهایی به صورت جامع و مانع تعریف کرد) (رد گزینه «۲»).

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: درست است که نمی‌توان برای مفهوم جزئی تعریف مفهومی ارائه داد، ولی لزومی ندارد تمام اجزای تعریف لغوی، مفاهیم جزئی باشند. مثلاً تعریف دماوند به «تام بلندترین کوه در شمال تهران» دارای اجزای کلی هم هست و شامل هیچ مصداق واقعی جز دماوند نمی‌شود.

گزینه «۲»: یکی از راه‌های تعریف لغوی بیان مترادف‌هاست ولی تنها راه این نیست. مثلاً تعریف فردوس به «معرّب پردیس» تعریف لغوی است ولی مفهوم «معرّب» مترادف «پردیس» نیست.

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه‌های ۳۰ و ۳۵)

۱۴۹- گزینه «۴»

(هوسی سپاهی - سرواوان)

هدف از تعریف شناساندن مفاهیم مجهول برای مخاطب است. در بیشتر موارد ارائه مجموعه‌ای از چند نوع تعریف به معرفی بهتر آن مفهوم کمک می‌کند.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه «۱»: فقط تعریف لغوی است.

گزینه «۲»: ترکیبی از تعریف لغوی و مفهومی است اما تعریف مصداقی ندارد.

گزینه «۳»: فقط تعریف مصداقی است.

گزینه «۴»: ترکیبی از تعریف لغوی (خانه کتاب)، تعریف مفهومی (در آنجا کتاب‌ها برای دسترسی به منابع مکتوب و دیجیتال سازمان‌دهی شده‌اند) و تعریف از طریق ذکر مصادیق (کتابخانه ملی و دانشگاهی) است و بنابراین پاسخ سؤال همین گزینه است.

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه‌های ۳۰ و ۳۲)

۱۵۰- گزینه «۱»

(مفید قربانی)

شرط «وضوح» باعث می‌شود تعریف از مشترک لفظی و استعاره و مجاز پاک شود؛ زیرا هر سه تصور واضح از مفهوم مجهول ارائه نمی‌دهند و باعث عدم وضوح تعریف می‌شوند.

مثال اشتراک لفظ ← «روح: چیزی که لطیف است» در اینجا واژه «لطیف» دارای دو معنا است: ۱- نازک و سبک ۲- نرم و خوشایند

مثال استعاره: «لال ماه: گوشواره آسمان» در اینجا از استعاره استفاده شده است.

بنابراین استفاده از الفاظ مشترک لفظی و استعاره باعث عدم وضوح تعریف می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: در معیار جامع و مانع بودن سخن از در بر گرفتن «مصادیق» مفهوم مجهول است نه تمام ویژگی‌های عام و خاص آن مفهوم.

گزینه «۳»: «از دیگری سؤال کرد چه خورده‌ای؟ گفت آنچه در سبو است، خورده‌ام. باز پرسید آنچه در سبو است چیست؟ گفت آن مخفی است. باز پرسید آنچه که مخفی است چیست؟ گفت آنچه که خورده‌ام.» این مثال نمونه‌ای از تعریف دوری به واسطه چند مفهوم است. ملاحظه می‌کنید که باز هم مشخص نمی‌شود مفهوم مجهول چه بوده است و بنابراین از نظر منطقی ایراد دارد.

گزینه «۴»: مانع بودن تعریف بدین معناست که تعریف مانع ورود اقیار شود نه اینکه اقیار را ذیل خود بگنجاند.

(منطق، اقسام و شرایط تعریف، صفحه‌های ۳۶ و ۳۸)

فلسفه یازدهم

۱۵۱- گزینه «۱»

(کتاب آبی پنهانی)

سقراط می‌گوید: «من هم با تهیدستان و هم با توانگران هم‌نشینی می‌کنم تا از من بپرسند و به من گوش فرا دهند... این رسالتی است که خداوند با ندهای قبی و در رفاهاها بر عهده من نهاده است.»

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه ۳۸)

۱۵۲- گزینه «۱»

(ارگل رفیعی)

در اندیشه سقراط، آگاهی به نادانی دقیقاً آغاز راه دانایی است، ته‌امری که در مسیر دانایی اخلال ایجاد کند. بنابراین این برداشت مخالف معنای اصلی جمله است.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه «۲»: پذیرش محدودیت‌های شناخت انسان در اندیشه سقراط جایگاه اساسی دارد.

گزینه «۳»: تفاوت اصلی در این است که کسی که جهل خود را می‌پذیرد، گام در مسیر حقیقت‌جویی می‌گذارد.

گزینه «۴»: سقراط به شدت با ادعای دانایی بدون آگاهی واقعی مخالفت می‌کرد.

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه‌های ۳۹ و ۴۰)

۱۵۳- گزینه ۱»

(معمد گرمی نیا - رفیقستان)

از نظر سوفیست‌ها، علم و شناخت ساخته و پرداخته ذهن انسان‌هاست نه فقط فیلسوفان و انسان هرگز به واقعیت دست نمی‌یابد و هرچه را ما علم می‌نامیم، هیچ تطابقی با واقعیت ندارد.

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه ۳۷۲)

۱۵۴- گزینه ۲»

(معمد سوریان)

جامعه آتن در زمان سقراط متأثر از اندیشه‌های سوفسطائیان بود. آنان معتقد بودند که جهان را نمی‌توان شناخت و آنچه را که ما علم و دانش می‌نامیم، تنها ساخته و پرداخته ذهن ماست و تطابقی با واقعیت‌ها ندارد. آنان با کمک اقسام مغالطه‌ها و جدل و فن سخنوری به نشر اندیشه خود می‌پرداختند و بر شیوه زندگی مردم تأثیر می‌گذاشتند. تحت تأثیر چنین اندیشه‌هایی اخلاق و فضیلت میان مردم کمرنگ شده بود و بسیاری از مردم به دنبال حق جلوه‌دادن باطل بودند. در چنین شرایطی که جامعه آتن از حقیقت و فضیلت فاصله می‌گرفت و حق طلبی در سایه جدل و سخنوری ماهرانه کمرنگ می‌شد، قهرمانی به نام «سقراط» پرچم علم و فضیلت را برافراخت. او برای احیای تفکر عقلانی و استواری فضیلت قیام کرده و شالوده تفکر فلسفی اصیل را استوار ساخت.

بنابراین دو عامل اصلی وجود داشت که جامعه آتن را با بحران روبه‌رو ساخته بود و نیاز به فردی همچون سقراط حس می‌شد. یکی متزلزل شدن حقیقت‌طلبی و واقع‌گرایی و اعتبار علم و دیگری انحطاط اخلاقی و کمرنگ شدن فضیلت‌ها. جنبه اول مربوط به امکان شناخت و در حوزه نظری است و جنبه دوم مربوط به اخلاق و در حوزه عملی است.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌های «۱» و «۳» هر کدام فقط به یکی از دو جنبه اشاره کرده‌اند و ناقص هستند.

گزینه «۴» اولاً مردم به دنبال حق جلوه‌دادن باطل بودند، نه باطل جلوه‌دادن حق. ثانیاً این گزینه به عامل مشکلات جامعه یعنی تأثیرگذاری سوفسطائیان اشاره نکرده است.

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه ۳۶ و ۳۸)

۱۵۵- گزینه ۳»

(معمد قلعه کامی)

سقراط یکی از مفاهیمی را که در زندگی ما اهمیت حیاتی دارد، برمی‌گزید و درباره‌اش پرسش می‌کرد. مثلاً می‌پرسید «دوستی چیست؟» یا «شجاعت چیست؟» وقتی کسی داوطلب پاسخ می‌شد، با توجه به پاسخ او، سؤال دیگری طرح می‌کرد به‌طوری که مخاطب و پاسخ‌دهنده را به حقیقت می‌رساند و آنچه را که حق بود، از زبان پاسخ‌دهنده به دست می‌آورد. این روش گفت‌وگو و پرسش و پاسخ که سقراط به کار می‌گرفت، به تدریج به «روش سقراطی» شهرت یافت. ضمناً این روش بحث سقراط روش بحثی ثابت بود.

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه ۳۷ و ۳۸)

۱۵۶- گزینه ۴»

(امین آقوندی راجه‌های)

در واقعیت جرم سقراط می‌توانست جرم سیاسی باشد مثلاً تشویش اذهنان عمومی یا عیان کردن جهالت افراد قدرتمند و پرتغوز یا به‌هم‌زدن کسب‌وکار سوفیست‌ها؛ اما به علت وجود ساختار دموکراسی نمی‌توانست به این جرایم سقراط را دستگیر و اعدام کند؛ پس به‌ناچار دست‌به‌دامن اقتراهایی همچون فاسدکردن جوانان شدند.

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه ۳۹ و ۴۲)

۱۵۷- گزینه ۴»

(معمد قربانی)

استدلال سقراط در اثبات باور خود به وجود خدا از پذیرش صفات خدا (نیروی مافوق بشر) به پذیرش وجود خدا می‌رسد. بنابراین در این استدلال از معلول به علت می‌رسیم زیرا وجود شی مقدم بر صفات شی است. در استدلال آکوئیناس از هماهنگی و نظم (معلول) به وجود تاطم (علت) رسیده است. در نتیجه با استدلال سقراط هماهنگ است.

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه ۴۰ و ۴۱)

۱۵۸- گزینه ۲»

(پوار پاکدل - قارچ)

سقراط در دفاعیات خودش به اثبات جهان برتر تیرداخت؛ هرچند در مورد مرگ و انتقال به جهان دیگر به‌صورت شرطی و احتمالی (اگر مرگ انتقال به جهان دیگر است ...) صحبت کرد، اما درباره وجود جهان برتر و اساساً وجود جهانی دیگر به‌صورت قطعی و استدلالی چیزی نگفت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱» سقراط در ضمن دفاعیاتش از طریق صفات خدا به اثبات خدا پرداخت.

گزینه «۳» دفاعیات سقراط همه اصول زندگی او را در بر می‌گرفت.

گزینه «۴» هر چند سقراط حکم دادگاه را حاصل گرفتار آمدن مخالفانش در جنگال بدی می‌دانست، اما در دادگاه علیه مخالفانش استدلال آورد و از خود دفاع کرد و ضمناً به حکم دادگاه (نوشیدن جام شوکران) گردن نهاد، بنابراین او رسمیت و مشروعیت دادگاه را زیر سؤال نبرد.

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه ۳۹ و ۴۲)

۱۵۹- گزینه ۳»

(پوار پاکدل - قارچ)

سقراط می‌گوید: «راز سروش معبد دلفی که به دوستم گرفتم گفته بود داناترین مردم سقراط است این بود که به ما بنمایاند که تا چه پایه نادانیم و اگر از من به عنوان دانا یاد کرد فقط به این خاطر بود که بگوید داناترین شما آدمیان کسی است که چون سقراط بداند که هیچ نمی‌داند» و سقراط زمانی خود را مستحق مجازات و محاکمه می‌دانست که از فرمان خدا سرپیچی کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱» درست است که نمایاندن نادانی آدمیان می‌تواند پاسخ درستی باشد و در متن کتاب درسی هم به آن اشاره شده است، اما در مقابل عبارت «کسی که می‌داند هیچ نمی‌داند داناست» ناتمام و ناقص است. علاوه بر این، نتیجه پایانی سخن سقراط عبارت «کسی که می‌داند هیچ نمی‌داند داناست» می‌باشد. - قسمت دوم درست است.

گزینه «۲» هر دو قسمت این گزینه نادرست هستند.

گزینه «۴» قسمت اول درست است. - سقراط زمانی خود را مستحق مجازات و محاکمه می‌دانست که از فرمان خدا سرپیچی کند.

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه ۳۹ و ۴۲)

۱۶۰- گزینه «۴»

(فیروز نژادنیف - تبریز)

سقراط در دادگاه گفت: «خداوند مرا مأمور کرده است تا در جست‌وجوی دانش بکوشم و آن را به دیگران بیاموزم.»

هم‌نشینی با تهی‌دستان و توانگران رسالت سقراط بود، نه مأموریتش.

تکلیف: به تفاوت رسالت سقراط با مأموریت سقراط توجه داشته باشید.

(فلسفه یازدهم، زندگی بر اساس اندیشه، صفحه‌های ۳۸ و ۴۱)

اقتصاد

۱۶۱- گزینه «۱»

(مهری کاربران)

الف) در سطح قیمت ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال، مقدار تقاضا برابر با ۲۰ کیلو و مقدار عرضه برابر با ۱۰۰ کیلو است. در نتیجه حداکثر درآمد تولیدکننده از فروش ۲۰ کیلو کالا به‌دست می‌آید؛ در نتیجه خواهیم داشت:

حداکثر درآمد تولیدکننده در سطح قیمت ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال

$$= ۲۰ \times ۴,۰۰۰,۰۰۰ = ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال} = ۸۰ \text{ میلیون ریال}$$

ب) در سطح قیمت ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال، مقدار تقاضا برابر با ۱۰۰ کیلو و مقدار عرضه برابر با ۲۰ کیلو است. در نتیجه حداکثر میزان پرداختی مصرف‌کنندگان در سطح قیمت ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال برابر با پولی است که برای خرید ۲۰ کیلو کالای موجود در بازار می‌پردازد؛ در نتیجه خواهیم داشت:

حداکثر پرداختی مصرف‌کنندگان در سطح قیمت ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال

$$= ۲۰ \times ۳,۰۰۰,۰۰۰ = ۶۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ ریال}$$

ج) در سطوح قیمت پایین‌تر از قیمت تعادلی، مصرف‌کنندگان به‌دلیل ارزان بودن کالا، مایل به خرید تعداد واحد بیش‌تری از کالا هستند درحالی‌که تولیدکنندگان برای تولید آن کالا به آن مقدار، انگیزه کافی ندارند؛ در نتیجه تولید و عرضه آن کم می‌شود. در این حالت در بازار این کالا، کمبود عرضه یا مازاد تقاضا وجود دارد. در سطح قیمت ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال، مقدار تقاضا برابر با ۸۰ کیلو و مقدار عرضه برابر با ۴۰ کیلو است. در نتیجه در بازار کمبود عرضه یا مازاد تقاضایی معادل ۴۰ کیلو وجود دارد.

کمبود عرضه یا مازاد تقاضا در سطح قیمت ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال

$$\text{کیلو} = ۸۰ - ۴۰ = ۴۰$$

د) در سطوح قیمت بالاتر از قیمت تعادلی، تولیدکنندگان که به دنبال کسب سود بیش‌تری هستند، به تولید بیش‌تر می‌پردازند درحالی‌که مصرف‌کنندگان به خرید و مصرف این کالای گران تمایل نشان نمی‌دهند. در این حالت در بازار این کالا، مازاد عرضه یا کمبود تقاضا وجود دارد. در سطح قیمت ۳,۶۰۰,۰۰۰ ریال، مقدار تقاضا برابر با ۳۰ کیلو و مقدار عرضه برابر با ۹۰ کیلو است. در نتیجه در بازار مازاد عرضه یا کمبود تقاضایی معادل ۶۰ کیلو وجود دارد.

مازاد عرضه یا کمبود تقاضا در سطح قیمت ۳,۶۰۰,۰۰۰ ریال

$$\text{کیلو} = ۹۰ - ۳۰ = ۶۰$$

(اقتصاد، بازار پیست و چگونه عمل می‌کنند، صفحه ۵۱)

۱۶۲- گزینه «۱»

(آنگلور قارچ از کشور ۱۴۰۴)

- در سطوح قیمت بالاتر از قیمت تعادلی، (محدوده نقاط HO) به دلیل گران بودن کالا، تولیدکنندگان که به دنبال کسب سود بیش‌تری هستند، به تولید بیش‌تر می‌پردازند درحالی‌که مصرف‌کنندگان به خرید و مصرف این کالای گران تمایل نشان نمی‌دهند و گروهی از تولیدکنندگان برای محصولات خود خریدار پیدا نمی‌کنند. در این حالت در بازار این کالا، مازاد عرضه یا کمبود تقاضا وجود دارد. در صورت ادامه این روند چون گروهی از تولیدکنندگان موفق نمی‌شوند کالایشان را بفروشند، حاضر خواهند بود آن را با قیمتی پایین‌تر به فروش برسانند، در نتیجه، قیمت پایین می‌آید.

- در سطوح قیمت پایین‌تر از قیمت تعادلی، (محدوده نقاط BC) مصرف‌کنندگان به‌دلیل ارزان بودن کالا، مایل به خرید تعداد واحد بیش‌تری از کالا هستند و تقاضا زیاد است؛ درحالی‌که تولیدکنندگان برای تولید آن کالا به آن مقدار، انگیزه کافی ندارند؛ در نتیجه تولید و عرضه آن کم می‌شود. در این حالت در بازار این کالا، کمبود عرضه یا مازاد تقاضا وجود دارد. در صورت ادامه این روند چون گروهی از مصرف‌کنندگان موفق به خرید کالای مورد نیاز خود نخواهند شد، این گروه برای خرید کالا حاضر خواهند بود مبلغ بالاتری بپردازند و این امر سبب افزایش قیمت کالا می‌شود.

(اقتصاد، بازار پیست و چگونه عمل می‌کنند، صفحه‌های ۵۱ و ۵۴)

۱۶۳- گزینه «۲»

(آنگلور قارچ از کشور ۱۴۰۴)

مالیات بر ارزش افزوده:

- منظور از این نوع مالیات، مالیاتی است که از تفاوت بین ارزش کالا و خدمات عرضه شده با ارزش کالا و خدمات خریداری شده در دوره‌ای مشخص گرفته می‌شود.

- این نوع از مالیات، چندمرحله‌ای است و در هر یک از مراحل تولید و تکمیل تا مصرف نهایی برحسب ارزش افزوده گرفته می‌شود.

- مالیات بر ارزش افزوده با ایجاد شفافیت، فرار مالیاتی را کاهش می‌دهد و از مالیات‌ستانی مضاعف جلوگیری می‌کند، چرا که مالیات پرداخت‌شده تولیدکنندگان قبلی از مالیات بر فروش بعدی کسر می‌شود. در این نوع از مالیات، کالا و خدمات واسطه‌ای از پرداخت مالیات معاف می‌شوند.

- در کشورهایی که سازوکار مالیات بر ارزش افزوده برقرار است، کسب‌وکارها، منبع مالیات را از فروش خودشان جمع‌آوری و آن را از طریق خرید از دیگر کسب‌وکارها، پرداخت می‌کنند.

تکلیف:

مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده

مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده توسط فروشنده در مرحله آخر =

نرخ مالیات بر ارزش افزوده $\times$ قیمت کالا در مرحله آخر =

توجه: عبارت گزینه «۲» مربوط به یکی از ویژگی‌های مالیات بر مصرف است.

(اقتصاد، نقش دولت در اقتصاد پیست، صفحه ۶۳)

۱۶۴- گزینه «۱»

(مهری گاردان)

الف) برای محاسبه مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده، کافی است میزان مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله آخر را به دست آورده:

مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله چهارم

$$\text{واحد پولی} = 20,000 \times \frac{10}{100} = 2,000$$

(ب)

اعتبار مالیات بر ارزش افزوده مالی که در مرحله قبل از مرحله چهارم پرداخت شده است مالیات بر ارزش افزوده جمع آوری شده توسط فروشنده در مرحله قبل (مرحله سوم) =

$$\text{واحد پولی} = 18,000 \times \frac{10}{100} = 1,800$$

(ج)

مالیات بر ارزش افزوده خالص جمع آوری شده در مرحله سوم

نرخ مالیات بر ارزش افزوده $\times$ (قیمت کالا در مرحله دوم - قیمت کالا در مرحله سوم)

$$\text{واحد پولی} = 500 = (15,000 - 10,000) \times \frac{10}{100}$$

(اقتصاد، نقش دولت در اقتصاد پیست ۵، صفحه ۶۳)

۱۶۵- گزینه «۳»

(آفرین ساهری)

(الف)

- درآمد سالیانه کارگاه

قیمت هر واحد از محصول $\times$ تعداد محصول تولید و فروخته شده

$$\text{تومان} = 2,646,000,000 = 27,000 \times 98,000$$

$$\text{تومان} = 864,000,000 = 72,000,000 \times 12 = \text{هزینه های سالیانه کارگاه}$$

هزینه های سالیانه کارگاه - درآمد سالیانه کارگاه = سود سالیانه کارگاه

$$\text{تومان} = 1,782,000,000 = 2,646,000,000 - 864,000,000$$

$$\text{سود سالیانه کارگاه} = \frac{20}{100} \times \text{مالیات سالیانه کارگاه}$$

$$\text{تومان} = 356,400,000 = 1,782,000,000 \times \frac{20}{100}$$

$$\text{تومان} = 29,700,000 = 356,400,000 + 12 = \text{مالیات ماهانه کارگاه}$$

(ب)

مالیات سالیانه کارگاه - سود سالیانه کارگاه = مانده خالص سالیانه کارگاه

$$\text{تومان} = 1,425,600,000 = 1,782,000,000 - 356,400,000$$

(اقتصاد، ترکیبی، صفحه های ۸ و ۶۸)

۱۶۶- گزینه «۴»

(معمربین متولی)

الف) «مالیات بر ارزش افزوده»، با ایجاد شفافیت، فرار مالیاتی را کاهش می دهند.

ب) «تعرفه های گمرکی» تابع سیاست های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورها هستند.

ج) «مالیات بر مصرف» نهایتاً به وسیله مصرف کننده نهایی پرداخت می شود.

د) اساس و مبنای «مالیات بر دارایی» ثروت مؤدی است.

(اقتصاد، نقش دولت در اقتصاد پیست ۵، صفحه های ۶۱ و ۶۳)

۱۶۷- گزینه «۴»

(تسرین یعقوبی)

الف) کالای پست: به کالایی گفته می شود که با افزایش درآمد، تقاضا برای آن کاهش می یابد (علت کاهش تقاضا این است که مصرف کنندگان با افزایش درآمدشان به جای مصرف آن کالا روی به مصرف کالاهایی می آورند که کیفیت بالاتری داشته باشند). با فرض ثابت بودن قیمت کالا، تقاضا برای کالای پست به صورت معکوس با درآمد ارتباط دارد. افزایش در درآمد سبب کاهش در مقدار تقاضای کالای پست در هر قیمت می شود.

سویا کالایی پست است و با افزایش درآمد مردم خرید آن را کاهش می دهند.

ب) کالاهای مکمل، کالاهایی هستند که به صورت تکمیلی و با هم مصرف می شوند. مثل: «برق» و «فر برقی». افزایش قیمت یکی از کالاهای مکمل باعث کاهش میزان تقاضا برای کالای مکملش خواهد شد و برعکس.

به عنوان مثال افزایش قیمت برق باعث کاهش تقاضا برای فر برقی خواهد شد. کالاهای جانشین: کالاهایی هستند که در استفاده یا مصرف جایگزین یکدیگر می شوند. اگر قیمت یک کالا افزایش می یابد، تقاضا برای آن کاهش و تقاضا برای کالای جانشینش افزایش می یابد. برعکس زمانی که قیمت یک کالا کاهش می یابد، تقاضا برای آن افزایش و تقاضا برای کالای جانشینش کاهش می یابد. کالاهای جانشین مانند: گوشت سفید و قرمز.

به عنوان مثال: افزایش قیمت گوشت مرغ باعث کاهش تقاضا برای آن و افزایش تقاضا برای گوشت قرمز خواهد شد.

پ) ابداعات و اختراعات معمولاً با کاهش هزینه ها اثر مثبتی بر مقدار تولید و عرضه دارند.

(اقتصاد، بازار پیست و چگونه عمل می کند، صفحه های ۶۸ و ۵۱)

۱۶۸- گزینه «۲»

(آفرین ساهری)

گاه به دلایل طبیعی، اقتصادی، قانونی یا حتی غیرقانونی، تعداد فروشنده یا خریدار به یک یا چند نفر محدود می شود. این وضعیت را «انحصار» می گویند.

شرکت های خودرانی مانند شرکت ایران خودرو در کشور ما، به دلایل قانونی، انحصارگر در فروش کالای خود به شمار می روند. انحصارگر در بازار انحصاری، قیمت گذار است و خریداران در بازار انحصاری، قیمت پذیرند. بنابراین در اینجا شرکت ایران خودرو که فروشنده است، تعیین کننده قیمت می باشد.

(اقتصاد، بازار پیست و چگونه عمل می کند، صفحه های ۵۱ و ۵۲)

۱۶۹- گزینه «۱»

(امیران عالی نژاد)

A = پرداخت های عوامل تولید / B = درآمد خالص / C = خرید / D = درآمد

(اقتصاد، بازار پیست و چگونه عمل می کند، صفحه های ۴۶ و ۴۷)

۱۷۰- گزینه «۱»

(زهرا معصومی)

الف) بهبود عملکرد بازار

ب) ارائه کالای عمومی

ج) بهبود عملکرد بازار

د) بهبود عملکرد بازار

(اقتصاد، نقش دولت در اقتصاد پیست ۵، صفحه های ۵۶ و ۵۸)